

III

(Muud aktid)

EUROOPA MAJANDUSPIIRKOND

EFTA JÄRELEVALVEAMETI OTSUS

nr 271/14/COL,

9. juuli 2014,

millega muudetakse üheksakümne seitsmendat korda riigiabi menetlus- ja sisulisi eeskirju, võttes vastu uued suunised teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni kohta [2015/1359]

EFTA JÄRELEVALVEAMET (edaspidi „järelevalveamet“),

VÕTTES ARVESSE Euroopa Majanduspiirkonna lepingut (edaspidi „EMP leping“), eriti selle artikleid 61–63 ja protokoll nr 26,

VÕTTES ARVESSE EFTA riikide vahelist järelevalveameti ja kohtu asutamist käsitlevat lepingut (edaspidi „järelevalve- ja kohtuleping“), eriti selle artikli 5 lõike 2 punkti b, artiklit 24 ja nimetatud lepingu protokoll nr 3 I osa artiklit 1,

ning arvestades järgmist:

järelevalve- ja kohtulepingu artikli 24 kohaselt jõustab järelevalveamet EMP lepingu riigiabi käsitlevad sätted,

järelevalve- ja kohtulepingu artikli 5 lõike 2 punkti b kohaselt väljastab EFTA järelevalveamet teateid või suuniseid EMP lepingus käsitletud küsimuste kohta, kui kõnealuse lepingu või järelevalve- ja kohtulepinguga on nii ette nähtud või kui järelevalveamet peab seda vajalikuks,

21. mail 2014 avaldas Euroopa Komisjon teatise Teadus- ja arendustegevuseks ning innovatsiooniks antava riigiabi raamistik) (¹). Raamistikus on sätestatud, millistel tingimustel võib teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni rahastamine riiklikest vahenditest kujutada endast riigiabi, millal see kujutab endast riigiabi ning kokkusobivus-tingimused. Neid tingimusi kohaldatakse alates 1. juulist 2014,

kõnealune raamistik on oluline Euroopa Majanduspiirkonna jaoks,

EMP riigiabi eeskirjade ühetaoline kohaldamine tuleb tagada kogu Euroopa Majanduspiirkonnas kooskõlas EMP lepingu artiklis 1 sätestatud ühtsuse tagamise eesmärgiga,

EMP lepingu XV lisa peatüki „ÜLDIST“ II punkti kohaselt peab järelevalveamet pärast Euroopa Komisjoniga konsulteerimist vastu võtma Euroopa Komisjonis vastuvõetud suunistega kooskõlas olevad uued suunised,

OLLES konsulteerinud Euroopa Komisjoniga,

OLLES kõnealusel teemal konsulteerinud EFTA riikidega 26. juunil 2014 saadetud kirja teel,

(¹) ELT C 198, 27.6.2014, lk 1.

ON VASTU VÕTNUD KÄESOLEVA OTSUSE:

Artikkel 1

Riigiabi sisulisi eeskirju muudetakse, lisades uued suunised teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni kohta. Uued suunised on lisatud käesolevale otsusele ja on selle lahutamatu osa.

Artikkel 2

Ainult ingliskeelne tekst on autentne.

Brüssel, 9. juuli 2014

EFTA järevalveameti nimel

eesistuja

Oda Helen SLETNES

kolleegiumi liige

Helga JÓNSDÓTTIR

LISA

TEADUS- JA ARENDUSTEgevuseks ning innovatsiooniks antav riigiabi ⁽¹⁾

SISSEJUHATUS	20
1. REGULEERIMISALA JA MÕISTED	21
1.1. Reguleerimisala	21
1.2. Käesolevates suunistes käsitletud abimeetmed	22
1.3. Mõisted	23
2. RIIGIABI EMP LEPINGU ARTIKLI 61 LÕIKE 1 TÄHENDUSES	26
2.1. Teadusorganisatsioonid, teadmisi levitavad organisatsioonid ja teadusuuringute taristud riigiabi saajatena	26
2.1.1. Mitterajandusliku tegevuse riiklik rahastamine	26
2.1.2. Majandustegevuse riiklik rahastamine	27
2.2. Riiklikult rahastatavate teadusorganisatsioonide ja teadmisi levitavate organisatsioonide ning teadusuuringute taristute kaudu ettevõtjale antav kaudne riigiabi	28
2.2.1. Ettevõtja nimel tehtav teadustegevus (lepingulised teadusuuringud või teadusteenused)	28
2.2.2. Koostöö ettevõtjaga	29
2.3. Teadus- ja arendusteenuste avalikud hanked	30
3. ÜHISED HINDAMISPÕHIMÕTTED	31
4. TEADUS- JA ARENDUSTEgevuseks ning innovatsiooniks antava abi kokkusobivuse hindamine	31
4.1. Panus täpselt määratletud ühist huvi pakkuva eesmärgi saavutamisse	32
4.1.1. Üldtingimused	32
4.1.2. Üksikabi andmisel kohaldatavad lisatingimused	32
4.2. Vajadus riigi sekkumiseks	33
4.2.1. Üldtingimused	33
4.2.2. Üksikabi andmisel kohaldatavad lisatingimused	34
4.3. Abimeetme asjakohasus	34
4.3.1. Asjakohasus alternatiivsete poliitikavahenditega võrreldes	34
4.3.2. Asjakohasus muude abivahenditega võrreldes	35
4.4. Ergutav mõju	35
4.4.1. Üldtingimused	35
4.4.2. Üksikabi andmisel kohaldatavad lisatingimused	36
4.5. Abi proportsionaalsus	37
4.5.1. Üldtingimused	37

(¹) Käesolevates suunistes vastavad komisjoni teatisele: „Teadus- ja arendustegevuseks ning innovatsiooniks antava riigiabi suunistes” (ELT C 198, 27.6.2014, lk 1).

4.5.2.	Üksikabi andmisel kohaldatavad lisatingimused	39
4.6.	Konkurentsi ja kaubanduse põhjendamatu kahjustamise vältimine	40
4.6.1.	Üldised kaalutlused	40
4.6.2.	Toetuskavad	42
4.6.3.	Üksikabi andmisel kohaldatavad lisatingimused	42
4.7.	Läbipaistvus	44
5.	HINDAMINE	44
6.	ARUANDLUS JA JÄRELEVALVE	45
7.	KOHALDAMINE	45
8.	LÄBIVAATAMINE	45
	I lisa. Abikõlblikud kulud	46
	II lisa. Abi ülemmäärad	47

SISSEJUHATUS

1. Selleks et riigi toetused ei moonutaks konkurentsi Euroopa Majanduspiirkonnas (edaspidi „EMP”) ega mõjutaks EMP lepingu osaliste (edaspidi „lepinguosalised”) vahelist kaubandust viisil, mis on vastuolus ühiste huvidega, on EMP lepingu artikli 61 lõikes 1 sätestatud põhimõte, et riigiabi on keelatud. Teatavatel juhtudel võib selline abi siiski EMP lepingu artikli 61 lõigete 2 ja 3 alusel olla kõnealuse lepingu toimimisega kokkusobiv.
2. Teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni edendamine on EMP oluline eesmärk, mis on sätestatud EMP lepingu artikli 1 lõike 2 punktis f ja artiklis 78, milles kutsutakse lepinguosalisi üles tegema nimetatud valdkonnas koostööd (?). Peamised eesmärgid on tugevdada Euroopa tööstuse teaduslikku ja tehnilist baasi ning edendada selle rahvusvahelist konkurentsivõimet.
3. Euroopa Komisjon (edaspidi „komisjon”) käsitleb oma strateegias „Euroopa 2020” (³) teadus- ja arendustegevust aruka, jätkusuutliku ja kaasava majanduskasvu peamise tõukejõuna. Seepärast kehtestas komisjon peamise eesmärgi, mille kohaselt tuleks 2020. aastaks investeerida teadus- ja arendustegevusse 3 % Euroopa Liidu sisemajanduse koguproduktist (edaspidi „SKP”). Teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni arengu toetamiseks on strateegia „Euroopa 2020” raames esitatud juhtalgatus „Innovaatiline liit” (⁴), mille eesmärk on parandada teadustegevuse ja innovatsiooni rahastamise raamtingimusi ning kättesaadavust, et innovaatiliste ideede põhjal saaks välja arendada tooteid ja teenuseid, mis loovad majanduskasvu ja uusi töökohti (⁵). Komisjoni strateegiat „Euroopa 2020” käsitlevas teatises märgiti, et strateegia eesmärkidele võib „[...] aktiivselt ja positiivselt kaasa aidata ka riigibipoliitika, mille abil käivitatakse ja toetatakse algatusi innovaatilisema, tõhusama ja loodussäästlikuma tehnoloogia loomiseks ning hõlbustatakse samal ajal riikliku toetuse saamist investeringuteks, riskikapitaliks ning teadus- ja arendustegevuse rahastamiseks”.

(?) Teadus- ja arendustegevus on hõlmatud EMP lepingu protokolliga nr 31. Lisateavet saab aadressilt: <http://www.efta.int/eea/policy-areas/flanking-horizontal-policies/research-innovation>

(³) Komisjoni teatis „Euroopa 2020. aastal. Aruka, jätkusuutliku ja kaasava majanduskasvu strateegia”, KOM(2010) 2020 (lõplik), 3.3.2010.

(⁴) Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Euroopa 2020 – strateegiline juhtalgatus. Innovaatiline liit”, KOM(2010) 546 (lõplik), 6.10.2010.

(⁵) Teadus- ja arendustegevuse kogukulud (neist ligikaudu 1/3 kanti avalikus sektoris ja 2/3 erasektoris) moodustasid Euroopa Liidus 2012. aastal 2,06 % SKPst ehk 0,24 protsendipunkti enam kui 2005. aastal (Eurostati põhinäitajate statistika: http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/europe_2020_indicators/headline_indicators). Kuigi erasektori kulutused teadus- ja arendustegevusele osana SKPst on alates 2008. aastast veidi kasvanud, on ELi liikmesriikide, majandussektorite ja üksikute ettevõtjate vahel suured erinevused (Euroopa Komisjon, „Research and Innovation performance in EU Member States and Associated Countries 2013”).

4. Hoolimata üldisest arusaamast, et konkurentsiturud tagavad tavaliselt hindade, toodangu ja ressursikasutuse tõhususe, võib turutõrgete ⁽⁶⁾ esinemise korral riigi sekkumine parandada turgude toimimist ning edendada seega arukat, jätkusuutlikku ja kaasavat majanduskasvu. Teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni puhul võivad turutõrked tekkida näiteks seetõttu, et turuosalisel ei võta tavaliselt arvesse muudele ettevõtjatele tulenevat (positiivset) välismõju, ning nende teadus- ja arendustegevus ning innovatsioon on sel põhjusel ühiskonna seisukohalt ebapiisav. Samuti võivad teadus- ja arendus- ning innovatsiooniprojekte mõjutada ebapiisav juurdepääs rahastamisele (tulenevalt ühekülgsest teabest) ja ettevõtjate kooskõlastusprobleemid. Teadus- ja arendustegevuseks ning innovatsiooniks antav riigiabi võib seega olla EMP lepingu toimimisega kokkusobiv, kui saab eeldada, et see edendab üleeuroopalist huvi pakkuva tähtsa projekti rakendamist või soodustab teatava majandustegevuse arendamist ja leevendab seega turutõrget ning sellest tulenev konkurentsi ja kaubanduse moonutamise ei ole vastuolus ühiste huvidega.
5. Teadus- ja arendustegevuseks ning innovatsiooniks abi andmine on eelkõige õigustatud EMP lepingu artikli 61 lõike 3 punktide b ja c alusel, mille kohaselt võib EFTA järelevalveamet (edaspidi „järelevalveamet“) EMP lepingu toimimisega kokkusobivaks pidada riigiabi üleeuroopalist huvi pakkuva tähtsa projekti elluviimise edendamiseks või teatava majandustegevuse arengu soodustamiseks, kui niisugune abi ei mõjuta ebasoovitavalt kaubandustingimusi määral, mis oleks vastuolus ühiste huvidega.
6. Riigiabi ajakohastamist käsitlevas teatises ⁽⁷⁾ tõstis komisjon esile kolm järgmist riigiabi kontrolli ajakohastamise eesmärki:
 - a) edendada jätkusuutlikku, arukat ja kaasavat majanduskasvu konkurentsivõimelisel siseturul;
 - b) keskendada eelkontroll nendele juhtumitele, millel on suurim mõju siseturule, tugevdades samal ajal koostööd liikmesriikidega riigiabi eeskirjade jõustamisel;
 - c) ühtlustada eeskirju ja näha ette kiirem otsustamine.
7. Teatises soovitas komisjon eelkõige järgida eri suuniste ja raamistike läbivaatamisel ühist lähenemisviisi, mis põhineb siseturu tugevdamisel, riiklike kulutuste tulemuslikkuse edendamisel (tagades, et riigiabi aitaks paremini saavutada ühist huvi pakkuvaid eesmärke) ning abi ergutava mõju, abi suuruse miinimumiga piiramise ning konkurentstile ja kaubandusele avaldatava võimaliku negatiivse mõju põhjalikumal uurimisel. Järelevalveamet toetab komisjoni tehtud ajakohastamise algatust. Käesolevates suunistes esitatud kokkusobivuse tingimused põhinevad seetõttu kõnesoleval ühisel lähenemisviisil.

1. REGULEERIMISALA JA MÕISTED

1.1. Reguleerimisala

8. Käesolevates suunistes esitatud põhimõtteid kohaldatakse teadus- ja arendustegevuseks ning innovatsiooniks antava riigiabi suhtes kõikides EMP lepinguga reguleeritud sektorites. Suuniseid kohaldatakse seega nende sektorite suhtes, kus kehtivad riigiabi käsitlevad EMP erieeskirjad, kui sellistes eeskirjades ei ole sätestatud teisiti.
9. Rahalised vahendid, mida keskselt haldavad Euroopa Liidu institutsioonid, asutused, ühissettevõtjad või muud rahvusvahelised asutused ja mis ei ole otseselt või kaudselt EFTA riikide ⁽⁸⁾ kontrolli all, ei kujuta endast riigiabi.

⁽⁶⁾ Termin „turutõrge“ tähendab olukorda, kui turg ise tõhusat tulemust tõenäoliselt ei saavuta.

⁽⁷⁾ Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „ELi riigiabi ajakohastamine“, COM(2012) 209 (final), 8.5.2012.

⁽⁸⁾ Nagu rahastamine ELi programmi Horisont 2020 või ettevõtete konkurentsivõime ning väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate programmi (COSME) alusel. 16. mai 2014. aasta otsusega nr 109/2014 (seni avaldamata) inkorporeeriti Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. detsembri 2013. aasta määrus (EL) nr 1291/2013 (millega luuakse teadusuuringute ja innovatsiooni raamprogramm „Horisont 2020“ aastateks 2014–2020 ning tunnistatakse kehtetuks otsus nr 1982/2006/EÜ (ELT L 347, 20.12.2013, lk 104)) EMP lepingu protokoll nr 31 kui punkt 1. Programm COSME on üks neist ELi programmidest, mille inkorporeerimist EMP lepingusse kaalutakse või kavandatakse. EMP lepingu seisukohast võimalikku huvi pakkuvate programmide täieliku loetelu võib leida aadressilt <http://www.efta.int/eea/eu-programmes>

Juhul kui selliste rahaliste vahenditega koos kasutatakse riigiabi, võetakse teavitamiskünniste ja abi ülemmäära järgimise kindlaksmääramisel arvesse ainult viimatinimetatud rahalisi vahendeid ning käesolevate suuniste kontekstis hinnatakse ainult nende vahendite kokkusobivust EMP lepingu toimimisega.

10. Käesolevate suuniste reguleerimisalasse ei kuulu abi, mida antakse teadus- ja arendustegevuseks ning innovatsiooniks raskustes olevatele äriühingutele, nagu need on käesolevate suuniste eesmärgil määratletud järelevalveameti kehtivates suunistes raskustes olevate ettevõtete päästmiseks ja ümberkorraldamiseks antava riigiabi kohta ⁽⁹⁾ (muudetud või asendatud kujul).
11. Kui järelevalveamet hindab sellisele abisaajale teadus- ja arendustegevuseks ning innovatsiooniks antud abi, kellele järelevalveameti eelneva otsuse alusel, millega abi on tunnistatud ebaseaduslikuks ja EMP lepingu toimimisega kokkusobimatuks, on esitatud seni täitmata korraldus abi tagasimaksmiseks, võtab järelevalveamet arvesse tagasimaksmata abisummat ⁽¹⁰⁾.

1.2. Käesolevate suunistega hõlmatud abimeetmed

12. Järelevalveamet on kindlaks määranud terve rea teadus- ja arendustegevust ning innovatsiooni toetavaid meetmeid, mille puhul riigiabi võib teataval tingimustel olla kokkusobiv EMP lepingu toimimisega:
 - a) **teadus- ja arendusprojektidele antav abi**, kui teadusprojekti abisaav osa kuulub alus- või rakenduslike uuringute kategooriasse, millest viimane võib jaguneda rakendusuuringuteks ja tootearenduseks ⁽¹¹⁾. Selline abi on peamiselt suunatud positiivse välismõjuga (teadmiste levik) seotud turutõrke kõrvaldamisele, kuid võib olla ette nähtud ka puudulikust ja ühekülgselt teabest või (peamiselt koostööprojektide puhul) tegevuse vähesest kooskõlastamisest tingitud turutõrke kõrvaldamiseks;
 - b) teadus- ja arendusprojektidega seotud **teostatavusuuringuteks antav abi**, mille eesmärk on kõrvaldada eelkõige puudulikust ja ühekülgselt teabest tingitud turutõrge;
 - c) **teadusuuringute taristu rajamiseks või ajakohastamiseks antav abi**, mis on suunatud peamiselt kooskõlastamisprobleemidest tuleneva turutõrke kõrvaldamisele. Kvaliteetne teadusuuringute taristu on murranguliseks teadustegevuseks üha vajalikum, sest see tõmbab ligi võimekaid inimesi kogu maailmast ning on ülioluline näiteks info- ja kommunikatsioonitehnoloogia ja progressi võimaldava tehnoloogia arendamiseks ⁽¹²⁾;
 - d) **innovatsiooniks antav abi**, mis on peamiselt suunatud positiivse välismõju (teadmiste levik), kooskõlastamisprobleemide ja vähemal määral ebahühtlase teabega seotud turutõrgete kõrvaldamisele. Väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate (edaspidi „VKEd”) puhul võib sellist innovatsiooniabi anda patentide ja muu immateriaalse vara omandamiseks, valideerimiseks ja kaitsmiseks, kõrge kvalifikatsiooniga töötajate lähetamiseks ning innovatsiooni nõustamisteenuste ja innovatsiooni toetavate teenuste saamiseks. Lisaks võib selleks, et innustada suurettevõtjaid tegema VKEdega koostööd protsessi- ja organisatsiooniinnovatsiooni valdkonnas, abi anda nii VKEde kui ka suurettevõtjate asjaomaste kulude katmiseks;
 - e) **innovatsiooniklastritele antav abi**, mille eesmärk on kõrvaldada turutõrked, mis on seotud klastrite arengut takistavate või klastrisisest ja klastritevahelist koostoimimist ja teadmistevahetust piiravate kooskõlastamisprobleemidega. Riigiabi peaks aitama neid probleeme lahendada, toetades esiteks investeringuid innovatsiooniklastrite ühistesse avatud taristutesse ning teiseks toetades kuni kümne aasta jooksul klastrite tegevust, mis on suunatud koostöö, võrgustike loomise ja koolituse edendamisele.

⁽⁹⁾ Abi raskustes olevate äriühingute päästmiseks ja ümberkorraldamiseks (ELT L 97, 15.4.2005, lk 41 ja EMP kaasanne nr 18, 14.4.2005, lk 1), mida on pikendatud EFTA järelevalveameti otsusega nr 438/12/COL (ELT L 190, 11.7.2013, lk 91 ja EMP kaasanne nr 40, 11.7.2013, lk 15).

⁽¹⁰⁾ Vt liidetud kohtuasjad T-244/93 ja T-486/93: TWD Textilwerke Deggendorf GmbH vs komisjon (EKL 1995, lk II-02265).

⁽¹¹⁾ Järelevalveamet peab teadus- ja arendustegevuse eri kategooriate säilitamist kasulikuks hoolimata sellest, et need tegevusalad võivad järgida pigem interaktiivset kui lineaarset innovatsioonimudelit.

⁽¹²⁾ Peamised progressi võimaldavad tehnoloogiad on määratletud ja nimetatud komisjoni teatises Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Progressi võimaldavate tehnoloogiate Euroopa strateegia – võimalus majanduskasvuks ja uuteks töökohtadeks” COM(2012) 341 (final), 26.6.2012.

13. EFTA riigid peavad teatama teadus- ja arendustegevusele ning innovatsioonile antud abist vastavalt järelevalve- ja kohtulepingu protokoll nr 3 I osa artikli 1 lõikele 3, välja arvatud meetmed, mis vastavad EMP lepingusse inkorporeeritud grupierandi määruses sätestatud tingimustele.
14. Käesolevates suunistes on sätestatud kokkusobivuskriteeriumid selliste teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni abikavade ja üksikabi puhul, millest tuleb teatada ja mida tuleb hinnata vastavalt EMP lepingu artikli 61 lõike 3 punktile c ⁽¹³⁾.

1.3. Mõisted

15. Käesolevates suunistes kasutatakse järgmisi mõisteid:

- a) „**sihotstarbeline üksikabi**” – abi, mida ei anta abikava alusel;
- b) „**abi**” – meede, mis vastab EMP lepingu artikli 61 lõikes 1 sätestatud kriteeriumidele;
- c) „**abi osakaal**” – abi kogusumma, mis on väljendatud protsendina rahastamiskõlblikest kuludest enne maksude ja muude tasude mahaarvamist. Juhul kui abi antakse muus vormis kui toetusena, on abi suuruseks abi toetusekvivalent. Mitmes osas makstava abi väärtus diskonteeritakse selle väärtuseni andmise kuupäeval. Selleks kasutatakse intressimäärana abi andmise kuupäeval kohaldatavat diskontomäära ⁽¹⁴⁾. Abi osakaal arvutatakse ühe abisaaja kohta;
- d) „**abikava**” – mis tahes õigusakt, mille alusel võidakse edasisi rakendusmeetmeid nõudmata anda üksikabi kõnealusel õigusaktis üldiselt ja abstraktselt määratletud ettevõtjatele, ja mis tahes õigusakt, mille alusel võidakse anda konkreetse projektiga mitteseotud abi ühele või mitmele ettevõtjale;
- e) „**rakenduslikud uuringud**” – rakendusuuring, tootearendus või nende kombinatsioon;
- f) „**turutingimused**” – pooltevahelise tehingu tingimused ei erine nendest, mis oleksid kehtinud sõltumatute ettevõtjate vahel, ja puudub salajane kokkulepe. Iga tehingut, mis toimub avatud, läbipaistva ja mittediskrimineeriva korra kohaselt, loetakse vastavaks turutingimuste põhimõttele;
- g) „**abi andmise kuupäev**” – kuupäev, mil abisaajal tekib vastavalt liikmesriigis kohaldatavatele õigusaktidele seaduslik õigus abi saada;
- h) „**tõhus koostöö**” – vähemalt kahe sõltumatu poole koostöö, mille eesmärk on vahetada teadmisi või tehnoloogiat või saavutada ühine eesmärk ning mis põhineb tööjaotusel, kusjuures pooled määratlevad ühiselt koostööprojekti ulatuse, aitavad kaasa projekti rakendamisele ning jagavad projektiga seotud riske ja tulemit. Üks pool või mitu poolt võivad kanda kõik projekti kulud ja sellega vähendada teiste poolte jaoks projekti finantsriske. Lepingulisi teadusuuringuid ja teadusteenuseid ei käsitata koostööna;
- i) „**ainuõiguslik väljatöötamine**” – selline teadus- või arendusteenuste avalik hange, millest tuleneb kasu üksnes avaliku sektori või võrgustiku sektori hankijale ning mida hankija võib kasutada oma tegevuses tingimusel, et ta nende eest täies ulatuses maksab;

⁽¹³⁾ Kriteeriume, mille järgi analüüsitakse Euroopa ühistes huvides tähtsatele projektidele, sealhulgas teadus- ja arendustegevusele ning innovatsioonile antava riigiabi kokkusobivust EMP lepingu toimimisega, tuleb hinnata kooskõlas EMP lepingu artikli 61 lõike 3 punktiga b. Järelevalveamet võib koostada suunised sellise riigiabi hindamiseks, mida antakse Euroopa ühistes huvides tähtsatele projektidele, kooskõlas komisjoni teatisega „Kriteeriumid, mis võimaldavad analüüsida üleeuroopalise tähtsusega projektide elluviimise toetamiseks antava riigiabi kokkusobivust siseturuga” (ELT C 188, 20.6.2014, lk 4).

⁽¹⁴⁾ Vt järelevalveameti suunised viite- ja diskontomäärade kohta (ELT L 105, 21.4.2011, lk 32 ja EMP kaasanne nr 23, 21.4.2011, lk 1).

- j) „**tootearendus**” – olemasolevate teaduslike, tehnoloogiliste, ärialaste ja teiste asjakohaste teadmiste ja oskuste omandamine, ühendamine, kujundamine ja kasutamine uute või täiustatud toodete, protsesside või teenuste arendamise jaoks. See võib näiteks hõlmata ka tegevust, mis on suunatud uute toodete, protsesside või teenuste põhimõttelisele määratlemisele, kavandamisele ja dokumenteerimisele. Tootearendus võib olla uute või täiustatud toodete, protsesside või teenuste prototüüpide loomine, tutvustamine, katsetamine ja valideerimine tegelikke töötingimusi kajastavas keskkonnas, kui põhieesmärk on olulises osas mittevalmis toodet, protsessi või teenust tehniliselt täiustada. See võib hõlmata kaubanduslikul eesmärgil kasutatavate prototüüpide ja katseprojektide arendamist, kui prototüüp on tingimata kaubanduslik lõpptoodet ja kui selle tootmine üksnes tutvustamise ja valideerimise eesmärgil on liiga kallis. Tootearendus ei hõlma olemasolevate toodete, tooteliinide, tootmisprotsesside, teenuste ja muude toimingute rutiinset või perioodilist muutmist, isegi kui sellised muudatused tähendavad täiustamist;
- k) „**teostatavusuuring**” – projekti potentsiaali hindamine ja analüüsimine, mille eesmärk on toetada otsustusprotsessi ning mille käigus tehakse objektiivselt ja mõistlikult kindlaks projekti tugevad ja nõrgad küljed, võimalused ja ohud ning projekti rakendamiseks vajalikud vahendid ja projekti eduvaljavaated;
- l) „**õiguste täielik üleandmine**” – teadusasutus, teadusuuringute taristu või avaliku sektori hankija saab intellektuaalomandi õiguste täieliku käsutamise õiguse, eelkõige omandiõiguse ja litsentsimisõiguse, omades kogu majandusliku tulu. Sellega võib tegemist olla ka siis, kui teadusasutus või teadusuuringute taristu (st avaliku sektori hankija) otsustab sõlmida nende õigustega seoses täiendavaid lepinguid, sealhulgas litsentsida need koostööpartnerile (st ettevõtjale);
- m) „**alusuuring**” – eksperimentaalne või teoreetiline töö, mida tehakse peamiselt selleks, et omandada uusi teadmisi nähtuste ja uuritavate faktide põhialuste kohta ilma otsese kaubandusliku rakenduse eesmärgita;
- n) „**toetuse brutokvivalent**” – abi summa, kui see on antud toetusena, enne maksude või muude tasude mahaarvamist;
- o) „**kõrge kvalifikatsiooniga töötajad**” – töötajad, kellel on kolmanda taseme haridust tõendav kraad ja vähemalt viieaastane töökogemus asjaomases valdkonnas (see võib hõlmata ka doktoriõpet);
- p) „**üksikabi**” – konkreetsele ettevõtjale antav abi, sealhulgas sihtotstarbeline üksikabi ja abikava alusel antav abi;
- q) „**rakendusuuuring**” – kavandatud teadustegevus või oluline uuring selliste uute teadmiste ja oskuste hankimiseks, mida saaks kasutada uute toodete, protsesside või teenuste väljatöötamisel või olemasolevate toodete, protsesside või teenuste olulisel täiustamisel. See hõlmab keerukate süsteemide koostisosade loomist ning võib sisaldada prototüüpide loomist laborikeskkonnas, millel on imiteeritud liidesed olemasolevate süsteemidega, ning katsetootmisliini ehitamist, kui see on rakendusuuuringu ja eriti geneerilise tehnoloogia valideerimise jaoks vajalik;
- r) „**innovatsiooni nõustamisteenused**” – konsultatsioonid, abi ja kooolitus järgmistes valdkondades: teadmussiire, immateriaalse vara hankimine, kaitse ja kasutamine, neid hõlmavate standardite ja eeskirjade kasutamine;
- s) „**innovatsiooniklaster**” – sõltumatutest pooltest koosnev struktuur või organiseeritud rühm (nt innovaatilised idufirmad, väikesed, keskmise suurusega ja suurettevõtjad, teadusorganisatsioonid ja teadmisi levitavad organisatsioonid, mittetulundusühingud ning muud nendega seotud ettevõtjad), mille eesmärk on soodustada innovatsiooni taristu jagamise, teadmiste ja kogemuste vahetamise, teadmussiirde tõhusa toetamise, võrgustike loomise, teabe levitamise ja koostöö kaudu klasteri ettevõtjate ja muude organisatsioonide vahel;
- t) „**innovatsiooni toetavad teenused**” – tööruumide, andmepankade, raamatukogude, turu-uuringute, laborite, kvaliteedimärgistuse, katsetamise ja sertifitseerimise pakkumine eesmärgiga töötada välja tõhusamad tooted, protsessid või teenused;

- u) „**immateriaalne vara**” – vara, millel ei ole füüsilist või rahalist kehastust, näiteks patendid, litsentsid, oskusteave või muu intellektuaalomand;
- v) „**teadmussiire**” – protsess, mille eesmärk on omandada, koguda ja jagada otseseid ja kaudseid teadmisi, sealhulgas oskusi ja pädevust, nii majandusliku kui ka mittemajandusliku tegevuse käigus, näiteks teaduskoostöö, konsulteerimise, litsentsimise, edasiarenduse, avaldamise ning teadlaste ja nimetatud tegevusaladega seotud muude töötajate liikuvuse kaudu. Lisaks teaduslikele ja tehnoloogilistele teadmistele hõlmab see muud liiki teadmisi, näiteks teadmisi standardite ja standardeid sisaldavate õigusaktide kasutamise kohta ning tegelike töötingimuste ja organisatsiooniinnovatsiooni meetodite kohta, ja immateriaalse vara kindlakstegemise, omandamise, kaitsmise ja kasutamise seotud teadmiste haldamist;
- w) „**suurettevõtja**” – ettevõtja, kes ei vasta väikese ja keskmise suurusega ettevõtja määratlusele;
- x) „**täiendav netokulu**” – erinevus abi saava projekti või tegevuse nüüdispuhasväärtuse ja sellise majanduslikult mõtteka alternatiivse investeeringu vahel, mille abisaaja oleks teinud ilma abita;
- y) „**organisatsiooniinnovatsioon**” – uue organisatsioonilise meetodi rakendamine ettevõtja äripraktikas, töökorralduses või välissuhetes, välja arvatud muudatused, mis põhinevad ettevõttes juba kasutatavatel organisatsioonilistel meetoditel, muudatused juhtimisstrateegias, ettevõtjate liitumised ja omandamised, protsessi kasutamise lõpetamine, lihtne kapitali asendamine või suurendamine, puhtal kujul ressursihindade muutustest põhjustatud muudatused, kohandamine, lokaliseerimine ning regulaarsed hooajalised ja muud tsüklilised muudatused ning uute või oluliselt täiustatud toodetega kauplemine;
- z) „**personalikulud**” – teadlaste, tehnikute ja teiste asjaomases projektis või tegevuses vajalike töötajate kulud;
- å) „**kommertskasutusele eelnev hange**” – teadus- ja arendustegevuse avalik hange, mille puhul avaliku sektori või võrgustiku sektori hankija ei piira kõiki lepingu tulemusi ja hüvesid tema oma tegevuses kasutamiseks, vaid jagab neid turutingimustel teenuste osutajatega. Leping, mille ese kuulub ühte või mitmesse käesolevates suunistes määratletud uurimis- ja arendustegevuse kategooriasse, peab olema tähtajaline ning võib sisaldada prototüüpide arendamist või esimeste toodete või teenuste piiratud koguses ostmist või osutamist katseseeria kujul. Sama lepingu ese ei tohi hõlmata toodete või teenuste kaubanduslike koguste ostmist;
- ä) „**protsessiinnovatsioon**” – uue või oluliselt täiustatud tootmis- või tarnemeetodi (sh olulised muudatused tehnilistes võtetes, seadmetes või tarkvaras) rakendamine, välja arvatud väiksemad muudatused või täiustused, juba kasutusel olevatele tootmis- või logistikasüsteemidele väga sarnaste süsteemide lisamisest tulenev toodangu või teenuste mahu kasv, protsessi kasutamise lõpetamine, lihtne kapitali asendamine või suurendamine, ainult ressursihindade muutustest tingitud muudatused, kohandamine, lokaliseerimine ning regulaarsed hooajalised ja muud tsüklilised muudatused ning uute või oluliselt täiustatud toodetega kauplemine;
- ö) „**teadus- ja arendusprojekt**” – projekt, mis hõlmab ühte või mitmesse käesolevates suunistes määratletud teadus- ja arendustegevuse kategooriasse kuuluvat tegevust ning mille eesmärk on täita jagamatu ja konkreetne majanduslik, teaduslik või tehniline ülesanne, millel on eelnevalt selgelt kindlaksmääratud eesmärgid. Teadus- ja arendusprojekt võib koosneda mitmest tööpaketist, tegevusest või teenusest ning sellega seoses on kindlaks määratud selged eesmärgid, nende eesmärkide saavutamiseks vajalik tegevus (sh eeldatavad kulud) ning konkreetsed väljundid, mille abil tehakse kindlaks tegevuse tulemused ja võrreldakse neid seatud eesmärkidega. Juhul kui kaks või enam teadus- ja arendusprojekti ei ole üksteisest selgelt eristatavad ning eelkõige siis, kui neil eraldivõetuna puudub tehnoloogilise edu saavutamise tõenäosus, käsitatakse neid ühe projektina;
- aa) „**tagasimakstav ettemakse**” – projekti jaoks antav laen, mis makstakse ühe või mitme osamaksena ja mille tagasimaksmise tingimused sõltuvad projekti tulemustest;

- bb) „**teadusorganisatsioon ja teadmisi levitav organisatsioon**” ehk „teadusasutus” – üksus (nt ülikool või uurimisinstituut, tehnosiirde agentuur, innovatsioonivahendaja, teadusuuringutele keskendunud füüsiline või virtuaalne koostööüksus), mille peamine eesmärk, olenemata tema õiguslikust staatusest (avalik-õiguslik või eraõiguslik) või rahastamisviisist, on sõltumatult teostada alusuuringuid, rakendusuuringuid või tootearendust või levitada õpetamise, avaldamise või teadmussiirde kaudu laialdaselt sellise tegevuse tulemusi. Kui üksus tegeleb ka majandustegevusega, tuleb sellise majandustegevuse rahastamine, kulud ja tulud arvestada eraldi. Ettevõtjatel, kes võivad avaldada otsustavat mõju sellisele üksusele, nt aktsionäride või liikmetena, ei tohi olla eelisjuurdepääsu sellise üksuse saavutatud teadustulemustele;
- cc) „**teadusuuringute taristu**” – ruumid, vahendid ja teenused, mida teadlased kasutavad oma teadusala uurimistööks; see hõlmab järgmist: teadusaparatuur ja uurimistarbed, teadmispõhised ressursid, näiteks kollektsoonid, arhiivid või struktureeritud teadusala teave, tänu millele on võimalikud info- ja kommunikatsioonitehnoloogial põhinevad taristud, näiteks võrgud, infotöötlus, tarkvara ja kommunikatsioonivahendid, või muud teadustegevuse jaoks vajalikud üksused. Sellised teadusuuringute taristud võivad asuda ühes kohas või olla jaotatud (organiseeritud ressursivõrgustik) ⁽¹⁵⁾;
- dd) „**lähetus**” – töötajate ajutine palkamine abisaaja poolt, pärast mida on töötajal õigus pöörduda tagasi oma endise tööandja juurde;
- ee) „**väikesed ja keskmise suurusega ettevõtjad**” ehk „VKEd”, „väikeettevõtja” ja „keskmise suurusega ettevõtja” – ettevõtja, kes vastab kriteeriumidele, mis on esitatud järelevalveasutuse määratluses mikroettevõtjate ning väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate kohta ⁽¹⁶⁾;
- ff) „**tööde alustamine**” või „projekti algus” – teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni algus või projekti teostamiseks abisaaja ja töövõtjate vahel sõlmitud esimene kokkulepe, olenevalt sellest, kumb kuupäev on varasem. Ettevalmistustöid, nagu lubade saamine ja teostatavusuuringud, ei peeta tööde alustamiseks;
- gg) „**materiaalne vara**” – maad, hooneid, masinaid ja seadmeid hõlmav vara.

2. RIIGIABI EMP LEPINGU ARTIKLI 61 LÕIKE 1 TÄHENDUSES

16. Üldiselt käsitatakse riigiabina EMP lepingu artikli 61 lõike 1 kriteeriumidele vastavat meedet. Järelevalveamet selgitab käesolevas punktis, mida ta peab silmas „abi” mõiste all tüüpilistes olukordades, mis võivad tekkida teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni valdkonnas, ilma et see piiraks Euroopa Liidu Kohtu ja EFTA kohtu tõlgendusi.

2.1. Teadusorganisatsioonid, teadmisi levitavad organisatsioonid ja teadusuuringute taristud riigiabi saajatena

17. Riigiabi üldpõhimõtete kohaselt on teadusorganisatsioon või teadmiste levitamise organisatsioon (edaspidi „teadusasutus”) ja teadusuuringute taristu riigiabi saaja, kui selle riiklik rahastamine vastab kõigile EMP lepingu artikli 61 lõike 1 tingimustele. Kooskõlas EFTA kohtu ja Euroopa Liidu kohtu praktikaga peab abisaaja olema ettevõtja, kuid see ei olene tema õiguslikust seisundist (st era- või avalik-õiguslik isik) ega majanduslikest huvidest (st kas ta tahab teenida tulu või mitte). Ettevõtjaks liigitamisel on otsustav pigem see, kas isik tegeleb majandustegevusega, mis seisneb toodete ja teenuste pakkumises teataval turul ⁽¹⁷⁾.

2.1.1. Mittermajandusliku tegevuse riiklik rahastamine

18. Juhul kui sama üksus tegeleb nii majandustegevuse kui ka mittermajandusliku tegevusega, ei kuulu mittermajandusliku tegevuse riiklik rahastamine EMP lepingu artikli 61 lõike 1 reguleerimisalasse tingimusel, et

⁽¹⁵⁾ Vt nõukogu määrus (EÜ) nr 723/2009, 25. juuni 2009, Euroopa teadusuuringute infrastruktuuri konsortsiumi (ERIC) käsitleva ühenduse õigusliku raamistiku kohta (ELT L 206, 8.8.2009, lk 1), artikli 2 punkt a.

⁽¹⁶⁾ Mikroettevõtjate ning väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate (VKEd) määratlus (ELT L 36, 5.2.2009, lk 62 ja EMP kaasanne nr 6, 5.2.2009, lk 1).

⁽¹⁷⁾ Otsus kohtuasjas C-118/85: komisjon vs. Itaalia (EKL 1987, lk 2599 punkt 7); otsus kohtuasjas C-35/96: komisjon vs. Itaalia (EKL 1998, lk I-3851, punkt 36); otsus kohtuasjas C-309/99: Wouters (EKL 2002, lk I-1577, punkt 46).

neid tegevusliike ning nende kulusid, rahastamist ja tulusid on võimalik selgelt eristada, nii et majandustegevuse ristsubsideerimine on välistatud. Kulude, rahastamise ja tulude nõuetekohast eristamist võib tõendada asjaomase üksuse raamatupidamise aastaaruanne.

19. Järelevalveamet leiab, et järgmised tegevusalad on üldiselt mittemajanduslikud:

a) teadusasutuste ja teadusuuringute taristute esmane tegevus, eelkõige:

- koolitus töötajate oskuste suurendamiseks ja parandamiseks. Vastavalt kohtupraktikale⁽¹⁸⁾ ning järelevalveameti ja komisjoni varasematele otsustele⁽¹⁹⁾ ning nagu on järelevalveamet selgitanud oma teatistes riigiabi kohta,⁽²⁰⁾ käsitatakse riikliku haridussüsteemi raames korraldatud ning riigi järelevalve all olevat ja valdavalt või täielikult riigi rahastatud riiklikku haridusteenust mittemajandusliku tegevusena⁽²¹⁾;
- sõltumatu teadus- ja arendustegevus teadmiste suurendamiseks ja arusaamise parandamiseks, sealhulgas teadus- ja arenduskoostöö, kui teadusasutus või teadusuuringute taristu on kaasatud tõhusasse koostöösse⁽²²⁾;
- teadusuuringute tulemuste laialdane levitamine mitteeksklusiivsel ja mittediskrimineerival alusel, näiteks õpetamise, avatud juurdepääsuga andmebaaside ja publikatsioonide või avatud lähtekoodiga tarkvara abil;

b) teadmussiirde alane tegevus, kui sellega tegeleb teadusasutus või teadusuuringute taristu (sealhulgas nende osakonnad või tütarettevõtjad) või seda tehakse koos teiste selliste üksustega või nende nimel ning kui kogu sellest tegevusest saadav kasum investeeritakse taas teadusasutuse või teadusuuringute taristu esmasse tegevusse. Nende tegevusalade mittemajanduslikku iseloomu ei muuda see, kui vastavaid teenuseid ostetakse avatud hankemenetluse raames kolmandatelt isikutelt.

20. Juhul kui teadusasutust või teadusuuringute taristut kasutatakse nii majandustegevuseks kui ka mittemajanduslikuks tegevuseks, kohaldatakse riigiabi eeskirju riikliku rahastamise suhtes üksnes ulatuses, milles rahastamine katab majandustegevusega seotud kulusid⁽²³⁾. Juhul kui teadusasutust või teadusuuringute taristut kasutatakse peaaegu täielikult mittemajanduslikuks tegevuseks, võib selle rahastamine jääda tervikuna välja riigiabi eeskirjade reguleerimisalast, kui majandustegevus jääb selgelt kõrvaliseks tegevuseks, s.o tegevuseks, mis on otseselt seotud asutuse või teadusuuringute taristu toimimisega ja selleks vajalik või lahutamatu seotud asutuse või taristu peamise mittemajandusliku tegevusega ning mille maht on piiratud. Käesolevate suuniste tähenduses leiab järelevalveamet selle olevat niimoodi juhul, kui majandustegevuses kasutatakse täpselt samu majandustegevuse sisendeid (nt materjalid, seadmed, tööjõud ja põhivara) kui mittemajandusliku tegevuse jaoks ning igal aastal eraldatakse sellise majandustegevuse jaoks mitte üle 20 % asjaomase üksuse üldisest aastastest tegevusmahust.

2.1.2. Majandustegevuse riiklik rahastamine

21. Piiramata punkti 20 kohaldamist, kui teadusasutuse või teadusuuringute taristu tegeleb majandustegevusega, näiteks üürib seadmeid või laboreid ettevõtjatele, osutab neile teenuseid või teeb lepingulisi teadusuuringuid, käsitatakse sellise majandustegevuse riiklikku rahastamist üldiselt riigiabina.

⁽¹⁸⁾ Otsus kohtuasjas 263/86: Humbel ja Edel (EKL 1988, lk 5365, punktid 9–10 ja 15–18); otsus kohtuasjas C-109/92: Wirth (EKL 1993, lk I-06447, punkt 15); EFTA kohtu 21. veebruari 2008. aasta otsus kohtuasjas E-5/07: Private Barnehagers Landsforbund (EFTA kohtu lahendid 2008, lk 62).

⁽¹⁹⁾ Vt nt NN54/2006, Píferov Logistics College (Píferovi logistikakolledž), ja N 343/2008, Individual aid to the College of Nyíregyháza for the development of the Partium Knowledge Centre (üksikabi Nyíregyháza kolledžile Partiumi teadmuskeskuse arendamiseks).

⁽²⁰⁾ Vt suunised riigiabi eeskirjade kohaldamise kohta üldist majandushuvi pakkuvate teenuste osutamise eest makstava hüvitise suhtes, punktid 26–29 (ELT L 161, 13.6.2013, lk 12 ja EMP kaasanne nr 34, 13.6.2013, lk 1).

⁽²¹⁾ Koolitusabi käsitlevate riigiabi eeskirjade mõistes ei käsitata töötajate koolitust teadusasutuste esmase mittemajandusliku tegevusena.

⁽²²⁾ Teadus- ja arendusteenuste osutamist ning ettevõtjate jaoks teadus- ja arendustegevusega tegelemist ei käsitata sõltumatu teadus- ja arendustegevusena.

⁽²³⁾ Kui teadusasutust või teadusuuringute infrastruktuuri rahastatakse nii avalikust sektorist kui ka erasektorist, leiab järelevalveamet selle olevat niimoodi juhul, kui asjaomasele üksusele eraldatud riiklikud vahendid ületavad teatava arvestusperioodi jooksul mittemajandusliku tegevusega seotud kulusid sellel perioodil.

22. Kuid järelevalveamet ei käsita teadusasutust või teadusuuringute taristut siiski riigiabi saajana, kui see üksnes vahendab lõplikele abisaajatele riiklikku rahastamist ja sellest saadavaid eeliseid. Sellega on üldiselt tegemist siis, kui:
- a) nii riiklik rahastamine kui ka sellest saadavad eelised on mõõdetavad ja tõendatavad ning on olemas asjakohane mehhanism, mis tagab nende täieliku edasiandmise lõplikele abisaajatele, näiteks madalamate hindade kaudu, ja
 - b) vahendaja ei saa mingeid täiendavaid eeliseid, kuna ta on valitud avatud hankemenetluse teel või kuna riiklik rahastamine on kättesaadav kõikidele üksustele, kes vastavad vajalikele objektiivsetele tingimustele, nii et tarbijatel kui lõplikel abisaajatel on õigus saada samaväärseid teenuseid mis tahes asjaomaselt vahendajalt.
23. Kui punkti 22 tingimused on täidetud, kohaldatakse riigiabi eeskirju lõplike abisaajate tasandil.

2.2. Riiklikult rahastatavate teadusorganisatsioonide ja teadmisi levitavate organisatsioonide ning teadusuuringute taristute kaudu ettevõtjale antav kaudne riigiabi

24. Küsimusele, kas ja millistel tingimustel saab ettevõtja teadusasutuse või teadusuuringute taristu tehtavate lepinguliste teadusuuringute või osutatavate teadusteenuste korral või teadusasutusega või teadusuuringute taristuga tehtava koostöö korral eelise EMP lepingu artikli 61 lõike 1 tähenduses, tuleb vastata riigiabi üldpõhimõtete alusel. Selleks tuleb eelkõige hinnata, kas teadusasutuse või teadusuuringute taristu tegevust saab pidada riigi tegevuseks ⁽²⁴⁾.

2.2.1. Ettevõtja nimel tehtav teadustegevus (lepingulised teadusuuringud või teadusteenused)

25. Juhul kui teadusasutust või teadusuuringute taristut kasutatakse selleks, et teha lepingulisi teadusuuringuid või osutada teadusteenust ettevõtjale, kes tavaliselt määrab kindlaks lepingu tingimused, omab teadusuuringute tulemusi ja kannab ebaõnnestumise riski, siis üldiselt ei anta riigiabi ettevõtjale edasi, kui teadusasutus või teadusuuringute taristu saab oma teenuste eest piisavat tasu, eriti juhul, kui on täidetud üks järgmistest tingimustest:
- a) teadusasutus või teadusuuringute taristu osutab oma teadusuuringute teenust või teeb lepingulisi teadusuuringuid turuhinnaga ⁽²⁵⁾ või
 - b) turuhinna puudumise korral osutab teadusasutus või teadusuuringute taristu oma teadusuuringute teenust või teeb lepingulisi teadusuuringuid hinnaga, mis:
 - kajastab teenuse kogukulusid ja tavaliselt sisaldab marginaali, mis on kehtestatud sellise teenuse puhul kõnealuses sektoris ettevõtjate tavapäraselt kohaldatavate marginaalide alusel, või
 - lepatakse kokku turutingimustel peetud läbirääkimistel, kusjuures teadusasutus või teadusuuringute taristu kui teenuse osutaja peab läbirääkimisi lepingu sõlmimise ajal maksimaalse ja vähemalt tema piirkulusid katva majandusliku kasu saamiseks.
26. Juhul kui intellektuaalomandi õiguste omandiõigus või kasutusõigus jääb teadusasutusele või teadusuuringute taristule, võib nende õiguste turuväärtuse asjaomaste teenuste eest makstavast hinnast maha arvata.

⁽²⁴⁾ Vt otsus kohtuasjas C-482/99: Prantsusmaa vs komisjon (EKL 2002, lk I-4397, punkt 24).

⁽²⁵⁾ Juhul kui teadusasutus või teadusuuringute taristu osutab teatavat teadusteenust või teeb konkreetse ettevõtja jaoks lepingulist teadusuuringut esimest korda, katseliselt ja selgelt piiritletud aja jooksul, käsitab järelevalveamet makstud tasu üldiselt turuhinnana, kui see teadusteenus või lepinguline teadusuuring on ainulaadne ja asjaomase turu puudumist saab tõendada.

2.2.2. Koostöö ettevõtjaga

27. Projekt loetakse teostatuks tõhusa koostöö kaudu, kui vähemalt kaks sõltumatut poolt püüavad saavutada ühist eesmärki, kasutades tööjaotust ja olles ühiselt määratlenud selle ulatuse, osalevad selle kavandamises, aitavad kaasa selle elluviimisele ning jagavad oma rahalisi, tehnoloogilisi, teaduslikke ja muid riske ning selle tulemusi. Üks pool või mitu poolt võivad kanda kõik projekti kulud ja sellega vähendada teiste poolte jaoks projekti finantsriske. Koostööprojekti tingimused, eelkõige kulude, riskide ja tulemuste jagamine, tulemuste levitamine ning intellektuaalomandi õiguste kasutamine ja jaotamine, tuleb kokku leppida enne projekti algust⁽²⁶⁾. Lepingulisi teadusuuringuid ja teadusteenuid ei käsitata koostööna.
28. Juhul kui ettevõtja ja teadusasutus või teadusuuringute taristu teostavad koostööprojekte ühiselt, leiab järelevalveamet, et osalevad ettevõtjad ei saa soodsatest koostöötingimustest tulenevalt nimetatud üksuste kaudu kaudset riigiabi, kui on täidetud üks järgmistest tingimustest:
- osalev ettevõtja kannab kõik projekti kulud või
 - koostöö tulemusi, millega ei kaasne intellektuaalomandi õigusi, võib laialdaselt levitada ning teadusasutuse või teadusuuringute taristu tegevuse tulemusena tekkivad intellektuaalomandi õigused antakse sellisele üksusele täielikult üle või
 - kõik projekti tulemusena tekkivad intellektuaalomandi õigused ja nendega seotud kasutusõigused jagatakse eri koostööpartnerite vahel viisil, mis kajastab asjakohaselt nende tööpakette, sissemakseid ja huve, või
 - teadusasutusele või teadusuuringute taristule makstakse tema tegevuse tulemusena tekkinud intellektuaalomandi õiguste eest turuhinnale vastavat tasu, kui ta annab need üle või võimaldab juurdepääsu osalevale ettevõtjale. Tasust võib maha arvata osaleva ettevõtja poolt teadusasutuse või teadusuuringute taristu tegevuse (mille tulemusena asjaomased intellektuaalomandi õigused tekkisid) kulude katteks tehtud rahalise või mitterahalise sissemakse väärtuse absoluutsumma.
29. Punkti 28 alapunkti d kohaldamisega seoses leiab järelevalveamet, et saadud tasu vastab turuhinnale, kui see võimaldab asjaomasel teadusasutusel või teadusuuringute taristul saada kõnealustest õigustest kogu majandusliku tulu, kui on täidetud üks järgmistest tingimustest:
- tasu suurus on kindlaks määratud konkurentsil põhineva avatud, läbipaistva ja mittediskrimineeriva müügitehingu tulemusena,
 - sõltumatu ekspert kinnitab oma hinnangu põhjal, et kompensatsioonisumma on vähemalt võrdne turuhinnaga, või
 - teadusasutus või teadusuuringute taristu kui müüja tõendab, et ta on tegelikult pidanud tasu üle turutingimustel läbirääkimisi lepingu sõlmimise ajal maksimaalse majandusliku kasu saamiseks, võttes samal ajal arvesse oma põhikirjalisi eesmärke, või
 - juhtudel, kus koostööleping annab koostöös osalevale ettevõtjale koostöös osaleva teadusasutuse või teadusuuringute taristu tegevuse tulemusena tekkivate intellektuaalomandi õiguste suhtes eesõiguse, on teadusasutusel või teadusuuringute taristul vastastikune õigus küsida kolmandatelt isikutelt majanduslikult soodsamaid pakkumisi, nii et koostöös osalev ettevõtja peab oma pakkumist vastavalt kohandama.
30. Kui ükski punktis 28 esitatud tingimus ei ole täidetud, käsitatakse teadusasutuse või teadusuuringute taristu panust projekti täies ulatuses koostöös osalevale ettevõtjale antud abina, mille suhtes kohaldatakse tavalisi riigiabi eeskirju.

⁽²⁶⁾ See ei hõlma selgeid lepinguid tekkivate intellektuaalomandi õiguste turuväärtuse ja projekti tehtavate sissemaksete väärtuse kohta.

2.3. Teadus- ja arendusteenuste avalikud hanked

31. Avaliku sektori hankijad võivad ettevõtjatel osta teadus- ja arendusteenuseid nii ainuõigusliku väljatöötamise kui ka kommertskasutusele eelnevate hangete kaudu ⁽²⁷⁾.
32. Kui avatud riigihankemenetlus teostatakse vastavalt kohaldatavatele direktiividele, ⁽²⁸⁾ leiab järelevalveamet üldiselt, et asjaomaseid teadusteenuseid osutav ettevõtja ei saa EMP lepingu artikli 61 lõike 1 tähenduses riigiabi ⁽²⁹⁾.
33. Kõikidel muudel juhtudel, sealhulgas kommertskasutusele eelneva hanke puhul, leiab järelevalveamet, et ettevõtjale ei anta riigiabi, kui asjaomaste teenuste eest makstav hind kajastab täielikult avaliku sektori hankija saadava kasu turuväärtust ja osaleva teenusepakkuja võetud riske, eriti juhul, kui on täidetud kõik järgmised tingimused:
- a) valikumenetlus on avatud, läbipaistev ja mittediskrimineeriv ning põhineb objektiivsetel valiku- ja lepingu sõlmimise kriteeriumidel, mis on kindlaks määratud enne pakkumismenetlust;
 - b) kavandatud lepingud, milles kirjeldatakse kõiki poolte õigusi ja kohustusi, sealhulgas seoses intellektuaalomandi õigustega, tehakse kättesaadavaks kõigile huvitatud pakkujatele enne pakkumismenetlust,
 - c) hankimismenetlus ei taga ühelegi osalevale pakkujale sooduskohtlemist avaliku sektori hankijale asjaomasest EFTA riigis lõpptoodete või -teenuste kaubanduslikus mahus pakkumisel ⁽³⁰⁾ ja
 - d) on täidetud üks järgmistest tingimustest:
 - kõiki tulemusi, millega ei kaasne intellektuaalomandi õigusi, võib näiteks avaldamise, õpetamise või standardiorganisatsioonide tegevuses osalemise kaudu laialdaselt levitada viisil, mis võimaldab muudel ettevõtjatel neid korrata, ja kõik intellektuaalomandi õigused antakse täielikult üle avaliku sektori hankijale, või
 - iga teenuseosutaja, kellele antakse üle tulemused, millega kaasnevad intellektuaalomandi õigused, on kohustatud andma avaliku sektori hankijale neile tulemustele tasuta piiramatut juurdepääsu ning andma kolmandatele isikutele neile tulemustele juurdepääsu turutingimustel, näiteks lihtlitsentside kaudu.
34. Juhul kui punktis 33 sätestatud tingimused ei ole täidetud, võib EFTA riik avaliku sektori hankija ja ettevõtja vahelise lepingu tingimusi individuaalselt hinnata, kuid see ei piira üldist kohustust teatada teadus- ja arendusteenuseks ning innovatsiooniks antavast abist vastavalt järelevalve ja kohtulepingu protokollis nr 3 I osa artikli 1 lõikele 3.

⁽²⁷⁾ Vt teatis ja sellele lisatud talituste töödokument Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Sotsiaal- ja Majanduskomiteele ning Regioonide Komiteele „Kommertskasutusele eelnevad hanked: innovatsiooni kiirendamine jätkusuutlike ja kõrgekvaliteediliste avalike teenuste tagamiseks Euroopas”, KOM(2007) 799 (lõplik), 14.12.2007.

⁽²⁸⁾ Vt Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2014/24/EL, 26. veebruar 2014, riigihangete kohta, artikkel 27 (ELT L 94, 28.3.2014, lk 65), seni EMP lepingusse inkorporeerimata, ja millega tunnistati kehtetuks direktiiv 2004/18/EÜ, mis oli EMP Ühiskomitee 2. juuni 2006. aasta otsusega nr 68/2006 (ELT L 245, 7.9.2006, lk 22 ja EMP kaasanne nr 44, 7.9.2006, lk 18) inkorporeeritud kui EMP lepingu XVI lisa (hanked) punkt 2, ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2014/25/EL, 26. veebruar 2014, milles käsitletakse vee-, energeetika-, transpordi- ja postiteenuste sektoris tegutsevate üksuste riigihankeid, artikkel 45 (ELT L 94, 28.3.2014, lk 243), seni EMP lepingusse inkorporeerimata, ja millega tunnistatakse kehtetuks direktiiv 2004/17/EÜ, mis oli EMP Ühiskomitee 2. juuni 2006. aasta otsusega nr 68/2006 (ELT L 245, 7.9.2006, lk 22 ja EMP kaasanne nr 44, 7.9.2006, lk 18) inkorporeeritud kui EMP lepingu XVI lisa (hanked) punkt 4. Ka piiratud menetluse puhul direktiivi 2014/24/EL artikli 28 ja direktiivi 2014/25/EL artikli 46 tähenduses ei ole järelevalveameti käsitusel antud ettevõtjatele riigiabi, välja arvatud juhul, kui huvitatud ettevõtjaid ilma mõjuva põhjuseta takistatakse pakkumismenetluses osalemast.

⁽²⁹⁾ Samasuguse juhtumiga on tegemist ka siis, kui avaliku sektori hankijad hangivad innovaatilisi lahendusi, mis on töötatud välja varasema teadus- ja arendustegevuse alase hanke tulemusena, või kui müüakse/osutatakse teadus- ja arendustegevusega mitteseotud kaupu või teenuseid, mille kasutamine eeldab toote-, protsessi- või organisatsiooniinnovatsiooni.

⁽³⁰⁾ Ilma et see piiraks ainulaadsete või spetsialiseeritud toodete või teenuste väljatöötamisel ja hilisemal ostmisel kohaldavat korda.

3. ÜHISED HINDAMISPÕHIMÕTTED

35. Järelevalveamet analüüsib teatatud abimeetme EMP lepingu toimimisega kokkusobivust hinnates üldiselt seda, kas meetme ülesehitus tagab, et abimeetme positiivne mõju ühist huvi pakkuva eesmärgi saavutamisele kaalub üles võimaliku negatiivse mõju kaubandusele ja konkurentsile.
36. Komisjoni 8. mai 2012. aasta teatises riigiabi ajakohastamise kohta rõhutati vajadust kindlaks teha ja määratleda ühised põhimõtted, mida tuleb kohaldada kõikide abimeetmete kokkusobivuse hindamisel. Järelevalveamet tunnustab neid ühiseid põhimõtteid ja loeb abimeetme EMP lepingu toimimisega kokkusobivaks ainult juhul, kui meede vastab kõigile järgmistele kriteeriumidele:
- a) *meetmega aidatakse kaasa täpselt määratletud ühist huvi pakkuva eesmärgi saavutamisele*: riigiabimeede peab teenima ühist huvi pakkuvat eesmärki kooskõlas EMP lepingu artikli 61 lõikega 3 (jagu 4.1);
 - b) *vajadus riigi sekkumiseks*: riigiabimeede peab olema suunatud olukorrale, mida abiga saab oluliselt parandada määral, mida turg ise ei suuda: näiteks kui abi võimaldab kõrvaldada turutõrget või lahendada võrdsete võimaluste või ühtekuuluvuse puudumisega seotud probleemi (jagu 4.2);
 - c) *abimeetme asjakohasus*: kavandatud abimeede peab olema sobiv poliitikavahend ühist huvi pakkuva eesmärgi saavutamiseks (jagu 4.3);
 - d) *ergutav mõju*: abi peab muutma asjaomase ettevõtja käitumist nii, et ta hakkab tegelema lisategevusalaga, mida ta ilma abita ei teeks või teeks piiratult või muul viisil või muus kohas (jagu 4.4);
 - e) *abi proportsionaalsus (minimaalne abi)*: abi summa ja osakaal peavad piirduma miinimumiga, mis on vajalik selleks, et ajendada asjaomast ettevõtjat tegema lisainvesteeringut või hakkama tegelema lisategevusalaga (jagu 4.5);
 - f) *konkurentsile ja osalistevahelisele kaubandusele avalduva põhjendamatu negatiivse mõju vältimine*: abi negatiivne mõju peab olema piisavalt väike selleks, et meetme üldine mõju oleks positiivne (jagu 4.6);
 - g) *abi läbipaistvus*: EFTA riikidel, järelevalveametil, ettevõtjatel ja üldsusel peab olema hea juurdepääs kõikidele asjaomastele õigusaktidele ja nende alusel antavat abi käsitlevale teabele (jagu 4.7).
37. Nagu 5. jaos kirjeldatud, võib teatavat liiki abikavade puhul kehtestada täiendavalt nende kogumõju järeelhindamise nõude. Sellistel juhtudel võib järelevalveamet piirata kavade kestust (harilikult nelja aasta või veelgi lühema ajaga) võimalusega teatada hiljem nende pikendamisest.
38. Kui riigiabi meetmest või sellega seotud tingimustest (sh selle rahastamise meetod, kui see on meetme lahutamatu osa) tuleneks vältimatult EMP lepingu rikkumine, ei saa sellist abi pidada EMP lepingu toimimisega kokkusobivaks ⁽³¹⁾.
39. Järelevalveamet võtab üksikabi EMP lepinguga kokkusobivust hinnates arvesse EMP lepingu artikli 53 või 54 rikkumist käsitlevaid menetlusi, mis võivad olla abisaajaga seotud ning abi EMP lepingu artikli 61 lõike 3 kohase hindamise jaoks olulised ⁽³²⁾.

4. TEADUS- JA ARENDUSTEGEVUSEKS NING INNOVATSIOONIKS ANTAVA ABI KOKKUSOBIVUSE HINDAMINE

40. Teadus- ja arendustegevuseks ning innovatsiooniks antava riigiabi võib EMP lepingu artikli 61 lõike 3 punkti c alusel tunnustada EMP lepingu toimimisega kokkusobivaks, kui 3. jaos esitatud ühiste hindamispõhimõtete kohaselt hoogustab see teadus- ja arendustegevust ning innovatsiooni, mõjutamata seejuures ebasoovitavalt kaubandustingimusi määral, mis oleks vastuolus ühiste huvidega.

⁽³¹⁾ Vt näiteks otsus kohtuasjas C-156/98: Saksamaa vs. komisjon (EKL 2000, lk I-6857, punkt 78) ning otsus kohtuasjas C-333/07: Régie Networks vs. Rhone Alpes Bourgogne (EKL 2008, lk I-10807, punktid 94–116).

⁽³²⁾ Vt otsus kohtuasjas C-225/91: Matra vs. komisjon (EKL 1993, lk I-3203, punkt 42).

41. Järelevalveamet selgitab käesolevas jaos nende ühiste hindamis põhimõtete kohaldamist ning esitab vajaduse korral teatamisele kuuluvate abikavade eritingimused ja üksikabi lisatingimused ⁽³³⁾.

4.1. Panus täpselt määratletud ühist huvi pakkuva eesmärgi saavutamisse

4.1.1. Üldtingimused

42. Teadus- ja arendustegevuseks ning innovatsiooniks antava abi üldeesmärk on edendada seda valdkonda EMPs. Selleks peab teadus- ja arendustegevuseks ning innovatsiooniks antav abi aitama saavutada aruka, jätkusuutliku ja kaasava majanduskasvu eesmärke, millele komisjon on viidanud oma strateegias „Euroopa 2020”.
43. EFTA riigid, kes kaaluvad teadus- ja arendustegevuseks ning innovatsiooniks riigiabi andmist, peavad taotletava eesmärgi täpselt kindlaks määrama ning eelkõige selgitama, kuidas on meetme abil kavas teadus- ja arendustegevust ning innovatsiooni edendada.
44. Teatamiskohustusele allutatud abikavade (edaspidi „teatamisele kuuluv abikava”) puhul suhtub järelevalveamet soodsamalt sellistesse abimeetmetesse, mis on teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni hoogustamise või aruka spetsialiseerumise tervikliku programmi või tegevuskava lahutamatu osa ning mida toetavad varasemate sarnaste abimeetmete põhjalikud hindamised, mis tõendavad abimeetmete tõhusust.
45. Sellise riigiabi puhul, mida antakse projektidele või tegevuseks, mida rahastatakse ka mõne EMP lepingusse inkorporeeritud liidu programmi alusel, ⁽³⁴⁾ leiab järelevalveamet, et panus ühist huvi pakkuva täpselt määratletud eesmärgi saavutamisse on kindlaks tehtud.

4.1.2. Üksikabi andmisel kohaldatavad lisatingimused

46. Selleks et tõendada, et üksikabi, mille suhtes kehtib teatamiskohustus (edaspidi „teatamisele kuuluv üksikabi”), aitab hoogustada teadus- ja arendustegevust ning innovatsiooni, võivad liikmesriigid kasutada koos muude asjakohaste kvantitatiivsete või kvalitatiivsete teguritega järgmisi näitajaid:
- a) *projekti suurenemine*: projekti kogukulude suurenemine (ilma et abisaaja kulud väheneksid võrreldes olukorraga, kui abi ei antaks); teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooniga tegelevate inimeste arvu suurenemine;
 - b) *ulatus laienemine*: projekti eeldatavate väljundite arvu suurenemine; kõrgemaid sihte seadev projekt, mida näitab kaasatud partnerite suurem arv, teadusliku või tehnoloogilise läbimurde suurem tõenäosus või suurem ebaõnnestumise oht (mis on seotud eelkõige projekti pikaajalisuse või projekti tulemuste ebakindlusega);
 - c) *kiiruse suurenemine*: projekti elluviimine nõuab vähem aega võrreldes sama projektiga, mis teostatakse ilma abita;
 - d) *kulutatava kogusumma suurenemine*: abisaaja poolt teadus- ja arendustegevusele ning innovatsioonile kulutatava kogusumma suurenemine kas absoluutsummas või suhtena kogukäibesse; muutused projekti eelarves (teiste projektide eelarvete vastava vähenemiseta).
47. Sellise järelduse tegemiseks, et abi aitab hoogustada teadus- ja arendustegevust ning innovatsiooni EMPs, võtab järelevalveamet peale ettevõtja teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni netokasvu arvesse ka abi panust teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooniga seotud kulutuste üldisesse suurenemisse asjaomases sektoris ja abi osa EMP olukorra parandamisel seoses rahvusvahelise teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooniga. Soodsamalt suhtutakse abimeetmetesse, mille puhul on ette nähtud ühise huvi edendamisse antud panuse järelhindamine, mille tulemused avalikustatakse.

⁽³³⁾ Grupierandi määruses sätestatud kokkusobivuse tingimused on täielikult kohaldatavad kõikidel muudel üksikabi juhtudel, sealhulgas juhul, kui sellist abi antakse abikava alusel, mille suhtes kohaldatakse teatamise kohustust.

⁽³⁴⁾ Vt joonealune märkus nr 7.

4.2. Vajadus riigi sekkumiseks

4.2.1. Üldtingimused

48. Nagu on selgitatud 3. jaos, võib riigiabi olla vajalik teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni suurendamiseks EMPs, juhul kui turg iseseisvalt ei suuda anda tõhusat tulemust. Selleks et hinnata, kas riigiabi aitab tegelikult saavutada ühist huvi pakkuvat eesmärki, tuleb kõigepealt kindlaks teha lahendamist vajav probleem. Riigiabi peaks olema suunatud olukorrale, kus abi toetusel on võimalik saavutada suuremat edu, kui turg iseseisvalt seda suudaks pakkuda. EFTA riigid peaksid selgitama, kuidas abimeede tegelikult leevendab turutõrget, mille puhul turg ei suuda ilma abita ühist huvi pakkuvat eesmärki saavutada.
49. Teadus- ja arendustegevus ning innovatsioon toimub mitme tegevuse kaudu, tavaliselt sellistes valdkondades, mis eelnevad paljudele tooteturgudele ning mille puhul kasutatakse olemasolevat teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni potentsiaali uute või täiustatud toodete, teenuste ja protsesside väljatöötamiseks kas nende tooteturgude või täiesti uute turgude jaoks, millega ühtlasi soodustatakse majanduskasvu, aidatakse kaasa territoriaalsele või sotsiaalsele ühtekuuluvusele või edendatakse üldist tarbijahuvi. Olemasolevat teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni potentsiaali arvesse võttes võivad turutõrked siiski takistada turgu, nii et optimaalset võimsust ei saavutata ja tulemus võib olla ebapiisav järgmistel põhjustel:

- **positiivne välismõju/teadmiste levik:** teadus- ja arendustegevus ning innovatsioon toob ühiskonnale tihti kasu positiivse ülekanduva mõju näol, milleks on näiteks teadmiste levik või paremad võimalused muudele ettevõtjatele täiendavate toodete ja teenuste väljatöötamiseks. Turutingimustes ei pruugi paljude projektide puhul saadav tulu olla erasektori jaoks paraku piisav, kuigi need projektid oleksid ühiskonnale kasulikud: kasumit taotlevad ettevõtjad ei pea teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooniga tegelemise määra üle otsustamise ajal piisavaks oma tegevusest saadavat kasu. Seega võib riigiabi aidata rakendada projekte, mis toovad üldist ühiskondlikku ja majanduslikku kasu ning mida vastasel juhul ei teostataks.

Igasugune teadus- ja arendustegevusest ning innovatsioonist saadav kasu ei ole siiski välismõju ning ainuüksi välismõju olemasolu ei tähenda automaatselt, et riigiabi on EMP lepingu toimimisega kokkusobiv. Üldiselt on tarbijad valmis maksma uutest toodetest ja teenustest saadava otsese kasu eest, ettevõtjad seevastu saavad oma investeeringust kasu muude olemasolevate vahendite, näiteks intellektuaalomandi õiguste kaudu. Mõnikord on sellised vahendid siiski puudulikud ja säilib teatav turutõrge, mida saab kõrvaldada riigiabiga. Alusuuringute puhul väidetakse näiteks tihti, et teiste isikute juurdepääsu teatavate tegevuste tulemustele võib olla keeruline välistada ja seetõttu võivad need tulemused omandada avaliku hüve iseloomu. Teisalt saab spetsiifilisemaid tootmisega seotud teadmisi sageli hästi kaitsta näiteks patentide abil, mis võimaldavad leiutajal saada leiutisest suuremat tulu;

- **puudulik ja ühekiilne teave:** teadus- ja arendustegevust ning innovatsiooni iseloomustab suur ebakindlus. Puuduliku ja ühekiilse teabe tõttu võivad erainvestorid teatavate asjaolude korral mitte tahta rahastada väärtuslikke projekte ning kõrge kvalifikatsiooniga töötajad ei pruugi olla teadlikud töölevõtmise võimalustest innovaatilistes ettevõtetes. Sellest tulenevalt ei pruugi inimressursside ja rahaliste vahendite eraldamine olla piisav ning võib juhtuda, et ühiskonna või majanduse jaoks potentsiaalselt väärtuslikud projektid jäävad teostamata.

Teatavatel juhtudel võib puudulik ja ühekiilne teave takistada ka juurdepääsu rahastamisele. Puudulik teave ja riski olemasolu ei õigusta siiski automaatselt riigiabi andmise vajadust. Asjaolu, et erasektori jaoks väiksema investeeringutasuvusega projekte ei rahastata, võib olla märk turu tõhususest. Lisaks on risk äritegevuse osa ega kujuta endast iseenesest turutõrget. Ühekiilse teabe korral võib risk siiski rahastamisprobleeme süvendada;

- **kooskõlastamise ja võrgustikuga seotud tõrked:** ettevõtjate suutlikkus kooskõlastada oma tegevust, et teha teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni alast koostööd, võib väheneda mitmel põhjusel, näiteks raskuste tõttu tegevuse kooskõlastamisel suure hulga koostööpartnerite vahel, kelle huvid võivad lahkneeda, probleemide tõttu lepingute koostamisel ja raskuste tõttu koostöö korraldamisel seoses näiteks tundliku teabe jagamisega.

4.2.2. Üksikabi andmisel kohaldatavad lisatingimused

50. Kuigi teatavad turutõrked võivad kahjustada teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni üldist taset EMPs, ei mõjuta need turutõrked samal määral kõiki ettevõtjaid ja sektoreid. Seepärast peaksid EFTA riigid teatamisele kuuluva üksikabi puhul esitama piisavalt teavet selle kohta, kas abi eesmärk on kõrvaldada EMPs teadus- ja arendustegevust ning innovatsiooni takistav üldine turutõrge või kindlat sektorit või tegevusharu mõjutav konkreetne turutõrge.
51. Olenevalt konkreetsest turutõrkest, mis tuleb kõrvaldada, võtab järelevalveamet arvesse järgmisi aspekte:
- **teadmiste ülekandumine:** teadmiste levitamise kavandatud tasand; loodavate teadmiste spetsiifilisus, intellektuaalomandiõiguste kaitse kättesaadavus, vastastikune täiendus muude toodete ja teenustega;
 - **puudulik ja ühekülgne teave:** teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni riskitase ja keerukus; välisfinantseerimise vajadus; abisaaja omadused, mis mõjutavad välisrahastamise kättesaadavust;
 - **kooskõlastamisega seotud turutõrked:** koostööd tegevate ettevõtjate arv; koostöö intensiivsus; koostööpartnerite lahknevad huvid; probleemid lepingute koostamisel; probleemid koostöö koordineerimisel.
52. Järelevalveamet võtab väidetava turutõrke analüüsimisel arvesse eelkõige kõiki olemasolevaid valdkondlikke võrdlusi ja muid uuringuid, mille asjaomane EFTA riik peaks esitama.
53. Kui EFTA riigid teatavad investeeringuteks ettenähtud abi või tegevusabi andmisest klastritele, peavad nad esitama teabe innovatsiooniklastri kavandatud või eeldatava spetsialiseerumise, olemasoleva piirkondliku potentsiaali ning EMPs sarnase eesmärgiga klastrite olemasolu kohta.
54. Sellise riigiabi puhul, mida antakse projektidele või tegevuseks, mida rahastatakse ka liidu mõne EMP lepingusse inkorporeeritud programmi alusel, ⁽³⁵⁾ leiab järelevalveamet, et vajadus riigi sekkumiseks on kindlaks tehtud.
55. Teisest küljest, kui riigiabi antakse projektidele või tegevuseks, mis tehnoloogilise sisu, riskitaseme ja ulatuse poolest sarnanevad EMPs juba turutingimustel teostatavate projektidega, eeldab järelevalveamet seevastu üldiselt turutõrke puudumist ning nõuab lisatõendeid ja põhjendusi riigi sekkumise vajaduse kohta.

4.3. Abimeetme asjakohasus

4.3.1. Asjakohasus alternatiivsete poliitikavahenditega võrreldes

56. Riigiabi ei ole ainus EFTA riikide poliitikavahend teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni edendamiseks. Oluline on meeles pidada, et võib olla ka teisi, sobivamaid vahendeid, nagu nõudlusega seotud meetmed, mis hõlmavad reguleerimist, riigihankeid või standardimist, ning avaliku sektori teadustegevuse ja hariduse suurem rahastamine ning üldised fiskaalmeetmed. Poliitikavahendi asjakohasus teatavas olukorras on tavaliselt lahendamist vajava probleemi olemusest. Näiteks võib turule sisenemise tõkete vähendamine olla riigiabist asjakohasem meede, et lihtsustada uue siseneja juurdepääsu teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni tulemustele. Kvalifitseeritud töötajate puuduse probleemi lahendamisel võib olla riigiabi andmisest asjakohasem suurem investeerimine haridusse.
57. Abi andmist teadus- ja arendustegevuseks ning innovatsiooniks võib lubada erandina üldisest riigiabi andmise keelust, kui see on vajalik ühist huvi pakkuva eesmärgi saavutamiseks. Seega on oluline hinnata, kas ja millises ulatuses võib teadus- ja arendustegevuseks ning innovatsiooniks antavat abi pidada asjakohaseks vahendiks teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni suurendamisel, võttes arvesse, et muude, konkurentsi vähem moonutavate meetmetega võib saavutada sama tulemuse.

⁽³⁵⁾ Vt joonealune märkus nr 7.

58. Järelevalveamet võtab kokkusobivuse analüüsimisel arvesse eelkõige kavandatud meetme mõjuhinnangut, mille on koostanud asjaomane EFTA riik. Asjakohaseks vahendiks peetakse meetmeid, mille puhul EFTA riik on kaalunud muid poliitikavõimalusi ning mille puhul on kindlaks tehtud ja järelevalveametile esitatud sellise valikvahendi nagu riigiabi eelised.
59. Sellise riigiabi puhul, mida antakse projektidele või tegevuseks, mida rahastatakse ka liidu mõne EMP lepingusse inkorporeeritud programmi alusel, ⁽³⁶⁾ leiab järelevalveamet, et abimeetme asjakohasus on kindlaks tehtud.

4.3.2. Asjakohasus muude abivahenditega võrreldes

60. Teadus- ja arendustegevuseks ning innovatsiooniks ettenähtud riigiabi võib anda mitmes vormis. EFTA riigid peaksid seepärast tagama, et abi antakse kaubandust ja konkurentsi tõenäoliselt kõige vähem moonutavas vormis. Seega, kui abi antakse vormis, mis annab otsese rahalise eelise (nt otsetoetused, vabastused või soodustused seoses maksude või muude kohustuslike tasudega või maa, toodete või teenuste saamine soodushinnaga), peab asjaomane EFTA riik esitama muude võimaluste analüüsi ning selgitama, miks või kuidas muud, potentsiaalselt vähem moonutavad abivormid (nt tagasimakstavad ettemaksed) või võla- või omakapitaliinstrumentidel põhinevad abivormid (nt riigi tagatised, aktsiate ostmise või alternatiivne võla- või kapitaliinstrumentide andmine soodustingimustel) on vähem asjakohased.
61. Abimeetme valimisel tuleks lähtuda turutõrkest, mida abimeetmega soovitakse kõrvaldada. Näiteks kui turutõrge on seotud välise laenuraha kättesaadavuse probleemiga, mis on tingitud ühekiilgsest teabest, peaksid EFTA riigid üldiselt võimaldama abi, mida antakse pigem likviidsustoetusena (nt laen või tagatis) kui tagastamatu abina. Juhul kui ettevõtjale on vaja pakkuda ka teatavas ulatuses riskide jagamist, tuleks abimeetmeks üldiselt valida tagasimakstav ettemakse. EFTA riigid peavad põhjendama valitud vahendi sobivust asjaomase turutõrke kõrvaldamiseks eelkõige siis, kui nad annavad abi turulähedasteks tegevusteks muus vormis kui likviidsustoetus või tagasimakstav ettemakse.

4.4. Ergutav mõju

4.4.1. Üldtingimused

62. Teadus- ja arendustegevuseks ning innovatsiooniks antavat abi saab pidada EMP lepingu toimimisega kokkusobivaks üksnes juhul, kui abil on ergutav mõju. Ergutav mõju esineb siis, kui abi muudab ettevõtja käitumist nii, et ta hakkab tegelema lisategevusalaga, mida ta ilma abita ei teeks või teeks piiratud või muul viisil. Abiga ei tohi siiski subsideerida tegevuse kulusid, mida ettevõtja niigi kannaks, ega hüvitada majandustegevuse tavalist ärriski ⁽³⁷⁾.
63. Järelevalveamet ei pea abi abisaaja jaoks ergutavaks siis, kui teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooniga seonduvat tööd ⁽³⁸⁾ on alustatud juba enne abisaaja abitaotluse esitamist riigiasutusele ⁽³⁹⁾. Kui tööd on alustatud enne abisaaja abitaotluse esitamist riigiasutusele, ei ole projekt abikõlblik.
64. Abitaotlus peab sisaldama vähemalt taotleja nime ja suurust, projekti kirjeldust (sh asukoht ning algus- ja lõppkuupäev), projekti teostamiseks vajaliku riikliku toetuse summat ja abikõlblike kulude loetelu.

⁽³⁶⁾ Vt joonealune märkus nr 7.

⁽³⁷⁾ Liidetud kohtuasjad C-630/11 P kuni C-633/11 P: HGA ja teised vs. komisjon (EU:C:2013:387)

⁽³⁸⁾ Kui abitaotlus hõlmab abi teadus- ja arendusprojekti jaoks, ei välista see tingimus potentsiaalse abisaaja eelnevaid teostatavusuuringuid, mida riigiabitaotlus ei hõlma.

⁽³⁹⁾ Abi puhul projektidele või tegevusele, mida teostatakse mitmes järjestikusel etapil, mille suhtes võidakse kohaldada eraldi abi andmise korda, tähendab see, et tööd ei tohi alustada enne kõige esimese abitaotluse esitamist. Automaatsete fiskaalmeetmete abikava alusel antava abi korral tähendab see, et selline kava peab olema vastu võetud ja jõustatud enne abi saava projekti või tegevusega seotud tööde alustamist.

65. Kuivõrd fiskaalmeetmed kujutavad endast riigiabi, võib järelevalveamet otsustada, et neil on ergutav mõju, sest need ergutavad ettevõtjaid tegema suuremaid kulutusi teadus- ja arendustegevusele ning innovatsioonile, nagu näitavad EFTA riikide hindamisuuringud ⁽⁴⁰⁾.

4.4.2. Üksikabi andmisel kohaldatavad lisatingimused

66. Teatamisele kuuluva üksikabi puhul peavad EFTA riigid järelevalveametile tõendama, et abil on ergutav mõju, ja esitama selleks selged tõendid, mis näitavad abi positiivset mõju ettevõtja otsusele tegeleda teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooniga, millega ta vastasel juhul ei tegeleks. Selleks et võimaldada järelevalveametil asjaomast abimeedet põhjalikult hinnata, peab asjaomane EFTA riik esitama abi saavat projekti käsitleva teabe ning võimalikul määral ka põhjalikult kirjeldama seda, mis oleks toimunud või oleks põhjendatud eelduste kohaselt võinud toimuda, kui abi ei antaks (st esitama vastupidise stsenaariumi). Vastupidine stsenaarium võib seisneda alternatiivse projekti puudumises või on abisaajal tema sisemises otsusetegemises olemas selgelt määratletud ja piisavalt prognoositav alternatiivprojekt, ning selles võidakse käsitleda alternatiivprojekti, mida osaliselt või täielikult rakendatakse väljaspool EMPd.

67. Järelevalveamet võtab oma analüüsis arvesse järgmisi aspekte:

- **kavandatud muutuse üksikasjad:** üksikasjalikult tuleb kirjeldada käitumise muutust, mida riigiabiga tahetakse saavutada (uue projekti algatamine, projekti suuruse või ulatuse laiendamine või kiirem teostamine);
- **vastupidise stsenaariumi analüüs:** käitumise muutuse kindlakstegemiseks tuleb võrrelda kavandatava tegevuse eeldatavat tulemust ning ulatust abi andmise ja mitteandmise korral. Stsenaariumide erinevus näitab abimeetme toimet ja ergutavat mõju;
- **tulusus:** kui projekt iseenesest ei ole ettevõtja jaoks kasumlik, kuid toob olulist kasu ühiskonnale, on abil tõenäoliselt ergutav mõju;
- **investeeringute summa ja rahavoogude ajakava:** suurt alginvesteeringut, väikest saadavat rahavoogu ning rahavoogude olulise osa tekkimist väga kauges tulevikus või väga ebakindlal viisil peetakse ergutava mõju hindamisel positiivseteks elementideks;
- **kaasnev riskitase:** riski hindamisel võetakse eelkõige arvesse investeeringu pöördumatust, ärilise ebaõnnestumise tõenäosust ning riski, et projekti tootlikkus on oodatust väiksem, projektil on abisaaja muid tegevusi kahjustav mõju ja projekti kulude tõttu väheneb ettevõtja finantssuutlikkus.

68. EFTA riike kutsutakse eelkõige üles kasutama juhatuse dokumente, riskianalüüse, finantsaruandeid, äriplaanide, eksperdiarvamusi ja muid hinnatava projektiga seotud uuringuid. Ergutavat mõju võivad EFTA riikidel aidata tõendada dokumendid, milles on teave nõudlus-, kulu- ja finantsprognooside kohta, investeerimiskomisjonile esitatavad dokumendid, milles kirjeldatakse üksikasjalikult eri investeerimisstsenaariume, või finantsasutustele esitatavad dokumendid.

69. Selleks et tagada ergutava mõju objektiivne kindlaksmääramine, võib järelevalveamet võrrelda hindamisel teatavat ettevõtjat käsitlevat teavet andmetega sektori kohta, kus abisaaja tegutseb. EFTA riigid peaksid võimaluse korral esitama eelkõige majandussektorit käsitleva teabe, mis tõendab, et abisaaja vastupidine stsenaarium, nõutav kasumlikkus ja oodatavad rahavood on põhjendatud.

⁽⁴⁰⁾ EFTA riikidelt eeldatakse fiskaalmeetmete ergutava mõju hinnangute esitamist, kuigi äsja kehtestatud riigiabi fiskaalmeetmete puhul ei pruugi eelhindamine olla võimalik (seega peaks järelehindamiseks kavandatud või ettenähtud metoodika olema üldiselt selliste meetmete kavandamise lahutamatu osa). Kui hindamisuuringuid ei ole tehtud, võib fiskaalsete abimeetmete ergutavat mõju eeldada üksnes täiendavate meetmete korral.

70. Kasumlikkust saab sellega seoses hinnata meetodite abil, mida abi saav ettevõtja tõendatavalt kasutab või mida üldiselt kasutatakse asjaomasel majandussektoris: need võivad olla projekti nüüdispuhasväärtuse ⁽⁴¹⁾ hindamise meetod, sisemise tulumäära ⁽⁴²⁾ hindamise meetod või rakendatud kapitalilt saadava keskmise kasumi hindamise meetod.
71. Kui abi ei muuda abisaaja käitumist ega soodusta täiendavat teadus- ja arendustegevust ning innovatsiooni, puudub sellel positiivne mõju EMPs teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni edendamisele. Seetõttu ei peeta abi EMP lepingu toimumisega kokkusobivaks siis, kui ilmneb, et sama tegevust saaks teostada ja teostataks ka ilma abita.

4.5. Abi proportsionaalsus

4.5.1. Üldtingimused

72. Teadus- ja arendustegevuseks ning innovatsiooniks antavat abi peetakse proportsionaalseks, kui abisumma piirub abi saava tegevuse teostamiseks minimaalselt vajalikuga.

4.5.1.1. Abi ülemmäärad

73. Selleks et tagada abi proportsionaalsus turutõrgetega, mille kõrvaldamiseks abi kavandatakse, tuleb abisumma kindlaksmääramisel lähtuda eelnevalt kindlaksmääratud abikõlblikest kuludest; abi peab piirduma teatava osaga neist abikõlblikest kuludest (abi osakaal). Abi osakaal tuleb kindlaks määrata iga abisaaja kohta, sealhulgas koostööprojektide puhul.
74. Prognoositavuse ja võrdsete võimaluste tagamiseks kohaldab järelevalveamet teadus- ja arendustegevuseks ning innovatsiooniks antava abi puhul abi ülemmäärasid, mis määratakse kindlaks kolme kriteeriumi alusel: i) abi lähedus turule on asendusnäitaja, mis võimaldab hinnata abi eeldatavat negatiivset mõju ja vajadust abi järele, võttes arvesse võimalikke suuremaid tulusid, mida võib oodata abi saava tegevuse puhul; ii) abisaaja suurus on asendusnäitaja, mis võimaldab hinnata väiksema ettevõtja suuremaid raskusi riskantse projekti rahastamisel ning iii) turutõrke olulisus, nagu teadmiste levitamise oletatav kasulik välismõju. Seepärast peaks abi osakaal arendustegevuse ja innovatsiooniga seotud abi puhul olema üldiselt väiksem kui teadustegevusega seotud abi puhul.
75. Käesolevate suunistega hõlmatud abimeetmete puhul arvessevõetavad abikõlblikud kulud on esitatud I lisas. Juhul kui teadus- ja arendusprojekt koosneb erinevatest ülesannetest, peab iga abikõlblik ülesanne kuuluma kas alusuuringute, rakendusuringute või tootearenduse kategooriasse ⁽⁴³⁾. Järelevalveamet lähtub eri tegevusalade liigitamisel asjakohasesse kategooriasse oma kogemustest ning OECD Frascati käsiraamatus esitatud konkreetsetest näidetest ja selgitustest ⁽⁴⁴⁾.
76. Abi ülemmäärad, mida üldiselt kohaldatakse kõikide abikõlblike teadus- ja arendus- ning innovatsioonimeetmete suhtes, on esitatud II lisas ⁽⁴⁵⁾.

⁽⁴¹⁾ Projekti nüüdispuhasväärtus on investeringu eluea jooksul tekkivate positiivsete ja negatiivsete rahavoogude vahe, mis diskonteeritakse (kapitalikulu alusel) nüüdisväärtuseni.

⁽⁴²⁾ Sisemine tulumäär ei põhine konkreetse aasta raamatupidamislikul tulul, vaid selles võetakse arvesse tulevase rahavooge, mida investor loodab saada kogu investeringu eluea jooksul. See määratletakse diskontomäärana, mille puhul rahavoogude jada nüüdispuhasväärtus võrdub nulliga.

⁽⁴³⁾ Liigitamisel ei tule tingimata järgida kronoloogilist lähenemisviisi, liikudes ajaliselt alusuuringu juurest turule lähemal oleva tegevuse suunas. Seega võib järelevalveamet liigitada projekti hilisemas etapis teostatava ülesande rakendusuringute hulka ja leida samas, et projekti varasemas etapis täidetav ülesanne on tootearendus või ei ole üldse teadustegevus.

⁽⁴⁴⁾ *The Measurement of Scientific and Technological Activities, Proposed Standard Practice for Surveys on Research and Experimental Development, Frascati Manual, Organisation for Economic Co-operation and Development* (Frascati käsiraamat „Teadusliku ja tehnoloogilise tegevuse mõõtmine, ettepanek üldiste tavade kohta seoses teadustööd ja tootearendust käsitlevate uuringutega”, Majanduskoostöö ja Arengu Organisatsioon), 2002 (nagu seda on muudetud või asendatud). Praktilistel põhjustel ja kui ei ole tõendatud, et üksikjuhul tuleks kasutada erinevat mõõtkava, võib teadus- ja arendustegevuse eri kategooriad liigitada vastavaks järgmistele tehnoloogilise valmisoleku tasemetele: 1 (alusuuringud), 2–4 (rakendusuringud) ja 5–8 (tootearendus); vt komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Progressi võimaldavate tehnoloogiate Euroopa strateegia – võimalus majanduskasvuks ja uuteks töökohtadeks”, COM(2012) 341 (final), 26.6.2012.

⁽⁴⁵⁾ Piiramata grupierandi määrase erisätteid, mida kohaldatakse põllumajandus- ja kalandussektoris teadus- ja arendustegevuseks antava abi suhtes.

77. Teadusasutuste ja ettevõtjate koostööna teostatavatele projektile riigiabi andmise korral ei tohi kombineeritud abi, mis koosneb riigi otsetoetusest ja teadusasutuste panusest (kui abi hõlmab sellist panust) samasse projekti, ületada kohaldatavat abi osakaalu iga abisaava ettevõtja kohta.

4.5.1.2. Tagasimakstavad ettemaksed

78. Kui EFTA riik teeb tagasimakstava ettemakse, mis on käsitatav riigiabina EMP lepingu artikli 61 lõike 1 tähenduses, kohaldatakse käesolevas jaos sätestatud eeskirju.
79. Juhul kui EFTA riik saab piisavatel kontrollitavatel andmetel põhineva kehtiva meetodika alusel tõendada, et tagasimakstava ettemakse brutotoetusekvivalenti on võimalik välja arvutada, võib ta teatada järelevalveametile abikavast ja kasutatavast meetodikast. Kui järelevalveamet kiidab meetodika heaks ja peab kava kokkusobivaks, võib abi anda tagasimakstava ettemakse brutotoetusekvivalenti alusel kuni II lisas sätestatud abi ülemmäärani.
80. Kõikidel muudel juhtudel esitatakse tagasimakstava ettemakse protsendina abikõlblikest kuludest ja see võib ületada kohaldatavat abi ülemmäära kümne protsendipunkti võrra, kui on täidetud järgmised tingimused:
- a) projekti edukuse korral peab meede tagama, et ettemakse tagasimaksmisel ei ole intressimäär väiksem diskontomäärast, mida kohaldatakse vastavalt järelevalveameti viite- ja diskontomäärade kindlaksmääramise meetodile ⁽⁴⁶⁾;
 - b) kui teadustegevus on eduka teadustegevuse määratluses ettenähtust edukam, peaks asjaomane EFTA riik nõudma ettemakstud summa tagasimaksest suuremaid makseid ja kohaldatavale diskontomäärale vastavat intressi;
 - c) projekti ebaõnnestumise korral ei tule ettemakset täies ulatuses tagasi maksta. Osalise edu korral peaks tagasimakse olema proportsionaalne saavutatud eduga.
81. Selleks et järelevalveamet saaks meedet hinnata, tuleb esitada projekti edukuse korral tehtavat tagasimakset käsitlevad üksikasjalikud sätted, milles on edukas tulemus mõistliku ja kaalutletud hüpoteesi alusel selgelt määratletud.

4.5.1.3. Fiskaalmeetmed

82. Kuivõrd fiskaalne abimeede kujutab endast riigiabi, võib sellise abi osakaalu arvutada kas üksikprojekti kohta või – ettevõtja tasandil – üldise maksuvähenduse ning kõikide kuni kolme järjestikuse eelarveaasta jooksul tekkinud abikõlblike teadus-, arendus- ja innovatsioonikulude suhtarvuna. Viimasel juhul võib fiskaalset abimeedet kohaldada vahet tegemata igasuguse abikõlbliku tegevuse suhtes, kuid abi ei tohi ületada tootearenduse puhul kohaldatavat abi osakaalu ⁽⁴⁷⁾.

4.5.1.4. Abi kumuleerimine

83. Abi võib anda samal ajal mitme abikava alusel või liita sihtotstarbelise üksikabiga tingimusel, et tegevusele või projektile antava riigiabi kogusumma ei ületa käesolevates suunistes sätestatud abi ülemmäärasid. Nagu on meenutatud punktis 9, ei kujuta rahalised vahendid, mida keskselt haldavad Euroopa Liidu institutsioonid, asutused, ühissettevõtjad või muud organid ja mis ei ole otseselt või kaudselt EFTA riikide kontrolli all, endast riigiabi ja neid ei tuleks arvesse võtta. Kui selliste rahaliste vahenditega koos kasutatakse muid riigiabi vahendeid, ei tohi samade abikõlblike kulude katmiseks antavate avaliku sektori rahaliste vahendite kogusumma olla suurem kohaldatavates EMP lepingu eeskirjades sätestatud soodsaimast rahastamismäärast.

⁽⁴⁶⁾ Vt järelevalveameti suunised viite- ja diskontomäärade kohta (ELT L 105, 21.4.2011, lk 32 ja EMP kaasanne nr 23, 21.4.2011, lk 1).

⁽⁴⁷⁾ Seevastu juhul, kui fiskaalse abimeetme puhul tehakse vahet teadus- ja arendustegevuse eri kategooriatel, ei ole lubatud ületada asjaomast abi osakaalu.

84. Juhul kui teadus- ja arendustegevuseks ning innovatsiooniks antava abi korral arvesse võetavad abikõlblikud kulud võivad täies ulatuses või osaliselt olla abikõlblikud ka muuks otstarbeks antava abi raames, kohaldatakse kattuva osa suhtes asjakohastest eeskirjadest tulenevat soodsaimat ülemmäära.
85. Teadus- ja arendustegevuseks ning innovatsiooniks antavat abi ei tohi samade abikõlblike kulude puhul kumuleerida vähese tähtsusega abiga, kui selle tulemusel ületaks abi osakaal käesolevates suunistes sätestatud.

4.5.2. Üksikabi andmisel kohaldatavad lisatingimused

86. Teatamisele kuuluva üksikabi korral ei ole vastavus eelnevalt kindlaksmääratud abi ülemmäärale piisav abi proportsionaalsuse tagamiseks.
87. Üldreeglina ja selleks, et kindlaks teha, kas abi on proportsionaalne, kontrollib järelevalveamet, et abi summa ei ületaks miinimumi, mis tagab projekti piisava kasumlikkuse, näiteks võimaldades saavutada sisemise tasuvusläve, mis vastab konkreetse sektori või ettevõtte tasuvuslävele või aktsepteeritavale tasuvuslävele. Selleks otstarbeks võib kasutada ka tavalisi tulumäärasid, mida abi saav ettevõtja muude teadus- ja arendus- ning innovatsiooniprojektide puhul tavaliselt eeldab, äriühingu kui terviku kapitalikulu või asjaomases majandusharus tavapäraselt täheldatud tulumäärasid. Arvesse tuleb võtta kõiki asjakohaseid eeldatavaid kulusid ja tulusid projekti olelusringi jooksul, sealhulgas teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni tulemustega seotud kulusid ja tulusid.
88. Kui näiteks äriühingu sisedokumentidega tõendatakse, et abisaajal on selge valik, kas rakendada abi saav projekt või alternatiivne projekt ilma abita, tuleb abi lugeda miinimumiga piirduvaks ainult juhul, kui selle summa ei ole suurem kui asjaomase tegevuse täiendavad netokulud, võrreldes ilma riigibita teostatava alternatiivse projekti kuludega. Järelevalveamet võrdleb täiendava netokulu kindlaksmääramiseks abi saavasse projekti tehtava investeeringu ja vastupidise stsenaariumi korral teostatavasse projekti tehtava investeeringu eeldatavat nüüdispuhasväärtust, võttes arvesse eri äristsenaariumide tõenäosust ⁽⁴⁸⁾.
89. Juhul kui abi antakse teadus- ja arendusprojektide teostamiseks või teadusuuringute taristu rajamiseks või ajakohastamiseks ning kui järelevalveamet saab punktides 87 või 88 esitatud meetodiga kindlaks teha, et abi piirdub rangelt minimaalse vajalikkuga, võidakse lubada II lisas sätestatud abi ülemmäära suurendada kuni järgmises tabelis esitatud määradeni.

(%)

	Väikeettevõtja	Keskmise suurusega ettevõtja	Suureettevõtja
Teadus- ja arendusprojektidele antav abi			
Alusuuringud	100	100	100
Rakendusuuringud	80	70	60
— ettevõtjate tõhusa koostöö korral (suureettevõtjate piiriulene koostöö või koostöö vähemalt ühe VKEga) või ettevõtja ja teadusasutuse koostöö; või	90	80	70
— tulemuste laialdase levitamise korral			
Teadusuuringute taristu rajamiseks ja ajakohastamiseks antav abi	60	60	60

⁽⁴⁸⁾ Juhul kui abi võimaldab üksnes kiirendada projekti elluviimist, peaks võrdlus kajastama peamiselt eri tähtaegu seoses rahavoogude ja hilisema turuletulekuga.

90. Selleks et tõendada, et abi piirdub minimaalselt vajalikuga, peavad EFTA riigid selgitama, kuidas on abisumma kindlaks määratud. Ergutava mõju analüüsiks kasutatud dokumente ja arvutusi võib kasutada ka abi proportsionaalsuse hindamiseks. Kui kindlakstehtud abivajadus on seotud peamiselt raskustega turult laenuraha kaasamisel, mitte vähese kasumlikkusega, võib minimaalse abi tagamiseks olla sobivaim see, kui abi antakse laenu, tagatise või tagasimakstava ettemakse vormis, mitte tagastamatu abina.
91. Juhul kui abi saava tegevuse teostamiseks on mitu võimalikku kandidaati, on proportsionaalsuse nõue tõenäolisemalt täidetud siis, kui abi antakse läbipaistvate, objektiivsete ja mittediskrimineerivate kriteeriumide põhjal.
92. Rahvusvahelise kaubanduse tegelike või võimalike otsete või kaudsete moonutuste kõrvaldamiseks võib lubada suuremaid abi osakaalusid, kui on üldiselt lubatud käesolevates suunistes, juhul kui konkurendid väljaspool EMPd on saanud (viimase kolme aasta jooksul) või saavad kas kaudselt või otseselt samaväärse osatähtsusega abi samalaadsete projektide, programmide, teadustegevuse, arendustegevuse või tehnoloogia jaoks. Kuid juhul, kui rahvusvahelise kaubanduse moonutused ilmnevad tõenäoliselt hiljem kui kolme aasta pärast, võib vaatlusperioodi kõnealuse sektori iseloomust lähtuvalt vastavas ulatuses pikendada. Võimaluse korral esitab EFTA riik järelevalveametile piisava teabe, mis võimaldab viimasel hinnata olukorda ja eelkõige vajadust võtta arvesse kolmanda riigi konkurenti konkurentsieelist. Kui järelevalveametil puuduvad tõendid antud või pakutud abi kohta, võib tema otsus põhineda ka kaudsetel tõenditel.
93. Tõendite kogumisel võib järelevalveamet kasutada oma uurimisvolitusi ⁽⁴⁹⁾.

4.6. Konkurentsi ja kaubanduse põhjendamatu kahjustamise vältimine

4.6.1. Üldised kaalutlused

94. Teadus- ja arendustegevuseks ning innovatsiooniks antav abi on EMP lepingu toimimisega kokkusobiv, kui abimeetme negatiivne mõju konkurentsile ja EFTA riikide vahelisele kaubandusele on piiratud ning väiksem kui positiivne mõju ühist huvi pakkuva eesmärgi saavutamisele.
95. Järelevalveamet näeb kaht võimalikku konkurentsi ja EFTA riikide vahelise kaubanduse moonutust, mida võib põhjustada teadus- ja arendustegevusele ning innovatsiooniks antav abi, nimelt tooteturu moonutamist ja asukoha mõju. Mõlemat liiki moonutused võivad põhjustada ressursside ebatõhusat jaotumist, mis kahjustab EMP toimimist ning tekitab probleeme seoses majandustegevuse piirkondadevahelise jaotumisega.
96. Tooteturgude moonutustega seoses võib teadus- ja arendustegevuseks ning innovatsiooniks antav riigiabi mõjutada konkurentsi innovatsiooniprotsessides ja neil tooteturgudel, kus teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni tulemusi kasutatakse.

4.6.1.1. Mõju tooteturgudele

97. Teadus- ja arendustegevuseks ning innovatsiooniks antav riigiabi võib takistada konkurentsi innovatsiooniprotsessides ja tooteturgudel kolmel viisil: see võib moonutada konkurentsil põhinevat turule sisenemist ja turult väljumist, moonutada dünaamilisi investimisstiimuleid ning luua või säilitada turuvõimu.

i) Konkurentsil põhineva turule sisenemise ja turult väljumise moonutamine

98. Teadus- ja arendustegevuseks ning innovatsiooniks antav abi võib takistada turumehhanismi hüvitamast kõige tõhusamate tootjate pingutusi ja avaldamast kõige ebatõhusamatele tootjatele survet oma tegevuse parandamiseks,

⁽⁴⁹⁾ Vt nõukogu määrus (EL) nr 734/2013, 22. juuli 2013 (ELT L 204, 31.7.2013, lk 15), seni EMP lepingusse inkorporeerimata, ning järelevalveameti ja kohtu asutamist käsitleva lepingu II osa artikkel 6.

ümberkorraldamiseks või turult väljumiseks. See võib tekitada olukorra, kus konkurendid, kes muidu oleksid suutelised turule jääma, on antud abi tõttu sunnitud turult lahkuma või ei sisenegi üldse turule. Samamoodi võib riigiabi hoida ära ebatõhusate ettevõtjate turult väljumise või isegi ajendada neid sisenema turule ja omandama tõhusamalt tegutsevate konkurentide turuosa. Teadus- ja arendustegevuseks ning innovatsiooniks antav abi võib valesi suunamise korral seega toetada ebatõhusaid ettevõtjaid ja põhjustada selliste turustruktuuride kujunemise, kus paljud turuosalisel tegutsevad äärmiselt ebatõhusalt. Pikas perspektiivis võib sekkumine konkurentide turuletuleku ja sealt lahkumise protsessi pidurdada innovatsiooni ja aeglustada tootlikkuse kasvu kogu majandusharus.

ii) Dünaamiliste stiimulite moonutamine

99. Teadus- ja arendustegevuseks ning innovatsiooniks antav abi võib moonutada abisaaja konkurentide dünaamilisi investeerimisstiimuleid. Juhul kui ettevõtja saab abi, suurendab see tavaliselt tema eduka teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni tõenäosust ja tugevdab edaspidi tema positsiooni asjaomasel tooteturul (asjaomastel tooteturgudel). Ettevõtja tugevama positsiooni tulemusena võivad konkurendid oma esialgsete investeerimiskavade ulatust vähendada (väljatõrjumiseefekt).
100. Lisaks võib riigiabi olemasolu muuta võimalikud abisaajad enesega rahulolevaks või riskialtimaks. Pikaajaline mõju sektori üldisele tulemuslikkusele on sel juhul tõenäoliselt negatiivne. Teadus- ja arendustegevuseks ning innovatsiooniks antav abi võib valesi suunamise korral seega toetada ebatõhusaid ettevõtjaid ja põhjustada selliste turustruktuuride kujunemise, kus paljud turuosalisel tegutsevad äärmiselt ebatõhusalt.

iii) Turuvõimu loomine või säilitamine

101. Teadus- ja arendustegevuseks ning innovatsiooniks antava abi moonutav mõju võib avalduda ka selles, et see suurendab või säilitab tooteturgudel turuvõimu. Turuvõim on võim mõjutada turuhindu, toodangut, toodete ja teenuste valikut või kvaliteeti või muid konkurentsinäitajaid olulise ajavahemiku jooksul tarbijate kahjuks. Isegi kui abi ei suurenda turuvõimu otseselt, võib ta teha seda kaudselt, takistades olemasolevate konkurentide laienemist, ajendades neid turult väljuma või takistades uute konkurentide turule sisenemist.

4.6.1.2. Mõju kaubandusele ja asukohavalikule

102. Teadus- ja arendustegevuseks ning innovatsiooniks antav riigiabi võib moonutada konkurentsi ka asukohavaliku mõjutamise kaudu. Sellised moonutused võivad tekkida EFTA riikide vahel siis, kui ettevõtjad konkureerivad piiriüleselt või teevad valikut eri asukohtade vahel. Abi, mille eesmärk on viia tegevus EMP piires teise piirkonda, ei pruugi otseselt tooteturgu moonutada, kuid selle toetusel viiakse tegevus või investeeringud ühest piirkonnast teise.

4.6.1.3. Selged negatiivsed mõjud

103. Põhimõtteliselt tuleb abimeedet ja selle rakendamise konteksti analüüsida, et välja selgitada, millisel määral võib seda pidada moonutavaks. Esineb siiski olukordi, kui negatiivne mõju on positiivsest mõjust selgelt suurem ja abi ei saa seetõttu pidada EMP lepingu toimimisega kokkusobivaks.
104. Vastavalt EMP lepingu üldpõhimõtetele ei saa riigiabi pidada EMP lepingu toimimisega kokkusobivaks eelkõige juhul, kui abimeede on diskrimineeriv sellisel määral, mida ei saa riigiabi olemusega põhjendada. Nagu on selgitatud 3. jaos, ei luba järelevalveamet seega meedet kohaldada, kui meetmest või sellega seotud tingimustest tuleneks vältimatult EMP lepingu rikkumine. Eelkõige on see seotud abimeetmetega, mille puhul abi andmise tingimuseks on abisaaja peamine asu- või tegevuskoht asjaomasel EFTA riigis või abisaaja kohustus kasutada teatavas riigis toodetud kaupu või osutatavaid teenuseid, ning abimeetmeid, mis piiravad abisaaja võimalust kasutada muude EMP riikide teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni tulemusi.

105. Ka sellist abi, mis üksnes muudab teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni asukohta EMPs, ilma et muudaks selle laadi, ulatust või projekti haaret, ei saa käsitada EMP lepingu toimimisega kokkusobivana.

4.6.2. Toetuskavad

106. Teatamisele kuuluv abikava on EMP lepingu toimimisega kokkusobiv, kui see ei põhjusta olulisi konkurentsi- ja kaubandusmoonutusi. Isegi kui moonutusi võib pidada piiratuiks individuaalsel tasandil (tingimusel, et abi on ühise eesmärgi saavutamiseks vajalik ja proportsionaalne), võivad abikavad kumulatiivselt tekitada olulisi moonutusi. Sellised moonutused võivad näiteks tuleneda abist, mis mõjutab negatiivselt konkurentide dünaamilisi innovatsioonistiimuleid. Teatavatele sektoritele keskenduva abikava puhul on selliste moonutuste oht veelgi suurem.

107. Ilma et see piiraks punkti 122 kohaldamist, peavad EFTA riigid seepärast tõendama, et igasugune negatiivne mõju piiratakse miinimumini, võttes arvesse näiteks asjaomaste projektide suurust, üksikabi ja kumulatiivse abi summasid, eeldatavate abisaajate arvu ning asjaomaste sektorite omadusi. Selleks et järelevalveamet saaks hinnata teatamisele kuuluva abikava tõenäolist negatiivset mõju, võivad EFTA riigid esitada mõjuhinnangud ning sarnaste varasemate kavade järeelhindamised.

4.6.3. Üksikabi andmisel kohaldatavad lisatingimused

4.6.3.1. Moonutused tooteturgetel

108. Selleks et järelevalveamet saaks kindlaks teha võimalikud konkurentsi- ja kaubandusmoonutused ja neid hinnata, peaksid EFTA riigid teatamisele kuuluva üksikabi puhul esitama teabe i) asjakohaste tooteturgete kohta, st turgude kohta, mida abisaaja käitumise muutumine mõjutab, ning ii) mõjutatud konkurentide ja klientide või tarbijate kohta.
109. Abimeetme negatiivse mõju hindamisel keskendub järelevalveamet oma konkurentsimoontuste analüüsis prognoositavale mõjule, mida teadus- ja arendustegevuseks ning innovatsiooniks antav abi avaldab ettevõtjatevahelisele konkurentsile asjaomastel tooteturgetel. Järelevalveamet peab olulisemaks riske, mis võivad avalduda konkurentsile ja kaubandusele lähitulevikus ja on eriti tõenäolised.
110. Kui konkreetset innovatsioonitegevust seostatakse mitme tulevase tooteturuga, vaadeldakse riigiabi mõju kõikidele asjaomastele turgudele. Teatavatel juhtudel kaubeldakse teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni tulemustega (nt intellektuaalomandi õigused) tehnoloogiaturgetel, näiteks patentide litsentsimise või patendikaubanduse kujul. Sellisel juhul võib järelevalveamet arvesse võtta ka abi mõju konkurentsile tehnoloogiaturgetel.
111. Järelevalveamet kasutab võimalike konkurentsimoontuste hindamiseks eri kriteeriume, nimelt dünaamiliste stiimulite moonutamist, turuvõimu loomist või säilitamist ning ebatõhusate turustruktuuride säilitamist.

i) Dünaamiliste stiimulite moonutamine

112. Järelevalveamet võtab dünaamiliste stiimulite võimaliku moonutamise analüüsis arvesse järgmisi aspekte:

— *туру kasv*: mida rohkem turg edaspidi eeldatavalt kasvab, seda väiksem on tõenäosus, et abi mõjutab konkurentide stiimuleid negatiivselt, sest kasumliku majandustegevuse arendamiseks jääb rohkesti võimalusi;

- *abi summa*: abimeetmed, mis hõlmavad märkimisväärseid abisummasid, tekitavad tõenäoliselt olulisema väljatõrjumise efekti. Abisumma olulisuse hindamisel lähtutakse ennekõike peamiste turuosaliste poolt samalaadsetele projektidele tehtavatest kulutustest;
- *turulähedus/abi kategooria*: mida rohkem on abimeede suunatud turulähedasele tegevusele, seda tõenäolisemalt tekitab ta olulise väljatõrjumise efekti;
- *avatud valikuprotsess*: juhul kui abi antakse läbipaistvate, objektiivsete ja mittediskrimineerivate kriteeriumide alusel, suhtub järelevalveamet abimeetmesse soodsamalt;
- *väljumistõkked*: konkurendid säilitavad oma investeerimisplaanid või isegi laiendavad neid tõenäolisemalt juhul, kui innovatsiooniprotsessist väljumise tõkked on kõrged. Nii võib see olla juhul, kui paljud konkurentide varasemad investeeringud on seotud teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni teatava arenguga;
- *tulevikuturu pärast konkureerimise stiimulid*: teadus- ja arendustegevuseks ning innovatsiooniks antav abi võib tekitada olukorra, kus abisaaja konkurendid loobuvad konkureerimisest tulevase „võitja-võtab-kõik-turu” pärast, sest abisaajale abi kaudu antud eelis (tehnoloogiline areng, mastaabisääst, võrgustiku mõju või ajastus) vähendab nende võimalust sellele turule vähegi edukalt siseneda;
- *toodete eristamine ja konkurentsi tugevus*: juhul kui tooteinnovatsioon hõlmab pigem eristatud tooteid, mis on seotud näiteks teatavate tootemarkide, standardite, tehnoloogiate või tarbijagruppidega, on konkurentidele avaldatav mõju vähem tõenäoline. Sama olukord tekib siis, kui turul on palju tõhusaid konkurente.

ii) Turuvõimu loomine või säilitamine

113. Järelevalveamet tunneb muret eelkõige selliste teadus- ja arendus- ning innovatsioonimeetmete pärast, mis võimaldavad abisaajal olemasoleval tooteturul olevat turuvõimu suurendada või selle tulevastele tooteturgudele üle kanda. Seepärast on ebatõenäoline, et järelevalveamet teeb kindlaks turuvõimuga seotud konkurentsiprobleemid juhtudel, kui abisaaja turuosa on alla 25 %, ja turgudel, mille turukontsentratsioon on Herfindahli-Hirschmani indeksi (HHI) järgi alla 2 000.

114. Järelevalveamet võtab turuvõimu analüüsis arvesse järgmisi aspekte:

- *abisaaja turuvõim ja turustruktuur*: kui abisaajal on tooteturul juba valitsev seisund, võib abimeede seda tugevdada, vähendades veelgi konkurentsipurvet, mida konkurendid saavad abi saava ettevõtja suhtes rakendada. Samamoodi võib riigiabi avaldada olulist mõju oligopoolsel turul, kus on vähe aktiivseid turuosalisi;
- *turuletuleku tõkked*: teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni valdkonnas võivad esineda märkimisväärsed tõkked uutele turule sisenejatele. Sellised tõkked on muu hulgas seaduslikud sisenemistõkked (eriti sellised, mis on seotud intellektuaalomandi õigustega), mastaabi- ja mitmekülgsussääst, võrgustikele ja taristule juurdepääsu tõkked ning muud strateegilised tõkked turule sisenemisel või laienemisel;
- *ostja võim*: ettevõtja turuvõimu võib piirata ka ostjate turupositsioon. Tugevate ostjate kohalolek võib aidata tasakaalustada ettevõtja tugevat turupositsiooni, kui on tõenäoline, et ostjad püüavad säilitada turul piisavat konkurentsi;
- *valikuprotsess*: järelevalveamet pöörab tähelepanu abimeetmetele, mis võimaldavad tugeva turupositsiooniga ettevõtjatel mõjutada valikuprotsessi, näiteks kui neil on õigus anda valikuprotsessis ettevõtjate kohta soovitusi või mõjutada teadustegevuse kava viisil, millega jäetakse põhjendamatult kõrvale alternatiivsed arenguteed.

iii) Ebatõhusate turustruktuuride säilitamine

115. Järelevalveamet hindab turustruktuure analüüsid, kas abi antakse liigse tootmisvõimsusega või taandarenevatel turgudel. Vähem muret tekitavad olukorrad, kus turg kasvab või kus teadus- ja arendustegevuseks ning innovatsiooniks antav riigiabi muudab tõenäoliselt sektori kasvudünaamikat, eriti uue tehnoloogia juurutamise kaudu.

4.6.3.2. Asukohaga seotud mõju

116. Juhul kui teadus- ja arendustegevuseks ning innovatsiooniks antakse abi turu lähedal, võib juhtuda, et edasise tootmise tingimused on eelkõige abist tingitud suhteliselt väiksemate tootmiskulude või suurema teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni tõttu mõnes piirkonnas soodsamad. See võib põhjustada ettevõtjate liikumise sellistesse piirkondadesse.
117. Asukohaga seotud mõju võib olla asjakohane ka teadusuuringute taristute puhul. Kui abi kasutatakse peamiselt taristu toomiseks mõnda konkreetse piirkonda teise piirkonna arvelt, ei aita see edendada teadus- ja arendustegevust ning innovatsiooni EMPs.
118. Teatamisele kuuluva üksikabi analüüsimisel võtab järelevalveamet seega arvesse tõendeid selle kohta, et abisaaja on kaalunud alternatiivseid asukohti.

4.7. Läbipaistvus

119. Alates 1. juulist 2016 peavad EFTA riigid avaldama põhjalikul riigi või piirkonna tasandi riigiabi veebisaidil teatatud riigiabi meetmete kohta (välja arvatud üksikabi alla 500 000 euro) vähemalt järgmise teabe: abikava täielik tekst ja selle rakendussätted või üksikabi juriidiline alus või link sellele; abi andva asutuse nimi; konkreetsete abisaajate nimed; igale abisaajale antud abi vorm ja summa; abi andmise kuupäev; abisaaja tüüp (VKE või suurettevõtja); abisaaja asukoha piirkond (2. tasandi statistiline piirkond)⁽⁵⁰⁾; peamine majandussektor, milles ettevõtja tegutseb (NACE rühma tasandil)⁽⁵¹⁾. Selline teave tuleb avaldada kuue kuu jooksul pärast seda, kui on vastu võetud abi andmise otsus, või fiskaalmeetmete puhul ühe aasta jooksul alates maksudeklaratsiooni esitamisest; teavet tuleb säilitada vähemalt kümme aastat ning see peab olema üldsusele piiranguteta kättesaadav⁽⁵²⁾.

5. HINDAMINE

120. Järelevalveamet võib konkurentsi- ja kaubandusmoonutuste piiramiseks nõuda, et teatamisele kuuluvate abikavade suhtes kohaldataks ajapiirangut ning punktis 37 osutatud hindamist. Hinnata tuleks eelkõige kavasid, millega võivad kaasneda eriti suured moonutused, st mis võivad konkurentsi oluliselt piirata, kui nende rakendamist õigel ajal läbi ei vaadata.
121. Võttes arvesse hindamise eesmärke ning vältimaks ebaproportsionaalselt suure koormuse asetamist EFTA riikidele ja väiksematele abimeetmetele, kohaldatakse punktis 120 viidatud nõuet üksnes suure eelarvega abikavade suhtes,

⁽⁵⁰⁾ Komisjoni suunistes kasutatud akronüümi „NUTS” asemel on käesolevates suunistes termin „statistiline piirkond”. NUTS on tuletatud nimetusest *Nomenclature of Territorial Units for Statistics* (ühine statistiliste territoriaalüksuste liigitus) vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusele nr 1059/2003, millega kehtestatakse ühine statistiliste territoriaalüksuste liigitus (NUTS) (ELT L 154, 21.6.2003, lk 1). Kõnealust määrust ei ole EMP lepingusse inkorporeeritud. Eesmärgiga ühtlustada mõisteid seoses pidevalt suureneva nõudlusega piirkondliku tasandi statistilise teabe järele on aga Eurostat, kandidaatriikide riiklikud asutused ja EFTA kokku leppinud, et statistilised piirkonnad moodustatakse sarnaselt NUTSi liigitusega.

⁽⁵¹⁾ Välja arvatud ärisaladused ja muu konfidentsiaalne teave nõuetekohaselt põhjendatud juhtudel ja järelevalveameti nõusolekul (vt järelevalveameti suunised, milles käsitletakse ametisaladust riigiabi otsustes (ELT L 154, 8.6.2006, lk 27 ja EMP kaasanne nr 29, 8.6.2006, lk 1)). Fiskaalmeetmete kohaldamisel võib teabe üksikabi summade kohta avaldada järgmiste vahemikena (miljonites eurodes): [0,5–1]; [1–2]; [2–5]; [5–10]; [10–30]; [30 ja enam].

⁽⁵²⁾ Ebaseadusliku abi korral nõutakse, et EFTA riigid tagaksid kõnealuse teabe avaldamise tagantjärele hiljemalt kuue kuu jooksul alates järelevalveameti otsuse kuupäevast. Teave peaks olema kättesaadav vormingus, mis võimaldab andmeid otsida, väljavõtteid teha ja hõlpsasti internetis avaldada, nagu CSV- või XML-vorming.

millel on uudseid omadusi või kui on ette näha suuri muutusi turul, tehnoloogias või õigusraamistikus. Hindamise peab tegema riigiabi andvast asutusest sõltumatu ekspert ühise metoodika ⁽⁵³⁾ alusel ja hindamise tulemused tuleb avalikustada. EFTA riigid peavad koos abikavaga teatavaks tegema hindamiskava projekti, mis moodustab lahutamatu osa järelevalveameti hinnangust kavale.

122. Abikavade puhul, mis on grupierandi määruse reguleerimisalast välja arvatud üksnes nende suure eelarve tõttu, hindab järelevalveamet nende kokkusobivust üksnes hindamiskava alusel.
123. Hindamise tulemused tuleb järelevalveametile esitada õigel ajal, et oleks võimalik hinnata abikava võimalikku pikendamist, ning igal juhul abikava lõppedes. Hindamise täpne ulatus ja üksikasjad määratakse kindlaks abikava heakskiitmise otsuses. Kõikide järgmiste sarnase eesmärgiga abimeetmete, sh punktis 122 viidatud abikavade mis tahes muudatuste puhul tuleb arvesse võtta hindamise tulemusi.

6. ARUANDLUS JA JÄRELEVALVE

124. Järelevalve- ja kohtulepingu ning järelevalveameti otsuse nr 195/04/COL konsolideeritud versiooni ⁽⁵⁴⁾ kohaselt peavad EFTA riigid esitama järelevalveametile iga-aastased aruanded.
125. EFTA riigid peavad säilitama üksikasjaliku dokumentatsiooni kõikide abimeetmete kohta. Sellised andmed peavad sisaldama kogu teavet, mis on vajalik selleks, et näidata abikõlblike kulude ja abi ülemmäära suhtes kehtestatud tingimuste täitmist. Andmeid tuleb säilitada abi andmise kuupäevast alates kümne aasta jooksul ning need tuleb nõudmise korral esitada järelevalveametile.

7. KOHALDAMINE

126. Järelevalveamet kohaldab käesolevates suunistes esitatud põhimõtteid, et hinnata sellise teadus- ja arendustegevuseks ning innovatsiooniks antava abi kokkusobivust, millest talle on teatatud ja mille kohta ta peab tegema otsuse pärast käesolevate suuniste vastuvõtmise kuupäeva. Ebaseaduslikku teadus- ja arendustegevuseks ning innovatsiooniks antavat abi hinnatakse vastavalt abi andmise päeval kehtinud eeskirjadele.
127. Järelevalveamet teeb EMP lepingu protokollis nr 3 artikli 1 lõike 1 alusel vajaduse korral EFTA riikidele ettepaneku muuta nende olemasolevaid teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni abikavasid, et viia need käesolevate suunistega vastavusse hiljemalt 1. jaanuariks 2015.
128. EFTA riike kutsutakse üles väljendama oma selget ja tingimusteta nõusolekut punktis 127 esitatud asjakohaste meetmetega kahe kuu jooksul alates käesolevate suuniste avaldamisest järelevalveameti veebilehel ⁽⁵⁵⁾. Vastuse puudumise korral eeldab järelevalveamet, et asjaomane EFTA riik ei ole kavandatud meetmetega nõus.

8. LÄBIVAATAMINE

129. Järelevalveamet võib igal ajal käesolevad suunised läbi vaadata või neid muuta, kui see osutub vajalikuks seoses konkurentsipoliitikaga või EMP muude eeskirjadega ja rahvusvaheliste kohustuste arvessevõtmiseks või muul õigustatud põhjusel.

⁽⁵³⁾ Sellise ühise meetodi võib välja pakkuda järelevalveamet.

⁽⁵⁴⁾ Kättesaadav aadressil <http://www.eftasurv.int/media/decisions/195-04-COL.pdf>

⁽⁵⁵⁾ Vt <http://www.eftasurv.int/state-aid/legal-framework/state-aid-guidelines/>

I LISA

ABIKÕBLIKUD KULUD

Teadus- ja arendusprojektidele antav abi	<p>a) Personalikulud: teadlased, tehnikud ja muud vajalikud töötajad selles ulatuses, milles nad tegelevad konkreetse projektiga;</p> <p>b) vahendite ja seadmete kulud sellises ulatuses ja sellisel ajavahemikul, mil neid kasutatakse projekti jaoks. Kui vahendeid ja seadmeid ei kasutata projektis kogu nende kasutusea vältel, peetakse abikõblikuks vaid amortisatsioonikulud, mis vastavad projekti kestusele ja mis arvutatakse hea raamatupidamistava kohaselt;</p> <p>c) ehitiste ja maaga seotud kulud sellises ulatuses ja sellisel ajavahemikul, mil neid kasutatakse projekti jaoks. Ehitise puhul peetakse abikõblikuks vaid amortisatsioonikulu, mis vastab projekti kestusele ja mis arvutatakse hea raamatupidamistava kohaselt. Maa puhul on abikõblikud omandi üleminekuga seotud kulud või tegelikult tekkinud kapitalikulud;</p> <p>d) turutingimustel välisallikast ostetud või litsentsitud lepinguliste teadusuuringute, teadmiste ja patentide kulud ning üksnes projekti jaoks kasutatud nõustamisteenuste ja muude sarnaste teenuste kulud;</p> <p>e) otse projektiga seotud täiendavad üldkulud;</p> <p>f) otse projektiga seotud muud tegevuskulud, sealhulgas materjali, varustuse ja samalaadsete toodete kulud.</p>
Teostatavusuuringuteks antav abi	Uuringu kulud
Teadusuuringute taristu rajamiseks ja ajakohastamiseks antav abi	Immateriaalsesse ja materiaalsesse varasse investeerimise kulud
VKEdele antav innovatsiooniabi	<p>a) Patentide ja muu immateriaalse vara omandamise, valideerimise ja kaitsmise kulud;</p> <p>b) teadusorganisatsiooni või teadmisi levitava organisatsiooni või suurettevõtja kõrge kvalifikatsiooniga töötajate lähetamise kulud, kui need töötajad tegelevad teadus- ja arendustegevuse või innovatsiooniga abisaaja juures uutes tööülesannetes ega asenda muid töötajaid;</p> <p>c) innovatsioonialaste nõustamisteenuste ja innovatsiooni toetavate teenuste kulud.</p>
Protsessi- ja organisatsiooniinnovatsiooniks antav abi	Personalikulud, selliste vahendite, seadmete, ehitiste ja maaga seotud kulud, mida kasutatakse projekti jaoks selle projekti kestel; turutingimustel välisallikast ostetud või litsentsitud lepinguliste teadusuuringute, teadmiste ja patentide kulud; otse projektist tulenevad täiendavad üldkulud ja muud tegevuskulud, sealhulgas materjalikulud, varustuse ja samalaadsete toodete kulud.
Innovatsiooniklastritele antav abi	
Investeeringuteks ettenähtud abi:	Materiaalsesse ja immateriaalsesse varasse investeerimise kulud
Tegevusabi	<p>Personali- ja halduskulud (sh üldkulud), mis on seotud järgmisega:</p> <p>a) klasteri töö korraldamine, et hõlbustada koostööd, teabevahetust ning spetsialiseeritud ja kohandatud tugiteenuste osutamist ja suunamist;</p> <p>b) klasteri turundus, et suurendada uute ettevõtjate ja organisatsioonide osalemist ning klasteri nähtavust;</p> <p>c) klasteri vahendite haldamine ja</p> <p>d) koolitusprogrammide, seminaride ja konverentside korraldamine, et toetada teadmiste jagamist, võrgustike loomist ja riikidevahelist koostööd.</p>

II LISA

ABI ÜLEMMÄÄRAD

(%)

	Väikeettevõtja	Keskmise suurusega ettevõtja	Suurettevõtja
Teadus- ja arendusprojektidele antav abi			
Alusuuringud	100	100	100
Rakendusuuringud	70	60	50
— ettevõtjate tõhusa koostöö korral (suurettevõtjate piiriülene koostöö või koostöö vähemalt ühe VKEga) või ettevõtja ja teadusasutuse koostöö; või	80	75	65
— tulemuste laialdase levitamise korral			
Tootearendus	45	35	25
— ettevõtjate tõhusa koostöö korral (suurettevõtjate piiriülene koostöö või koostöö vähemalt ühe VKEga) või ettevõtja ja teadusasutuse koostöö; või	60	50	40
— tulemuste laialdase levitamise korral			
Teostatavusuuringuteks antav abi	70	60	50
Teadusuuringute taristu rajamiseks ja ajakohastamiseks antav abi	50	50	50
VKEdele antav innovatsiooniabi	50	50	—
Protsessi- ja organisatsiooniinnovatsiooniks antav abi	50	50	15
Innovatsiooniklastritele antav abi			
Investeeringuteks ettenähtud abi:	50	50	50
— abistatavates piirkondades, mis vastavad EMP lepingu artikli 61 lõike 3 punkti c tingimustele	55	55	55
Tegevusabi	50	50	50